

LEADER OOST-GRONINGEN

Alle projecten van 2022

jaaroverzicht projecten LEADER

2022

Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

LEADER
OOST-GRONINGEN

HET LAATSTE JAAR VAN LEADER EN DE OPBOUW VAN EEN NIEUW PROGRAMMA

De afronding van een lopend programma en de opbouw van een nieuw programma: 2022 was een druk jaar waarin belangrijke mijlpalen zijn geslagen. Onze steungroepen en de LAG hebben het laatste jaar van de LEADER-periode 2014-2022 succesvol afgerond met het bijdragen aan diverse mooie projecten door het hele gebied. Daarmee zijn alle door de EU, door de provincie en door de zes Oost-Groninger gemeenten beschikbaar gestelde middelen tot de laatste euro benut.

Tegelijkertijd realiseerden wij ons dat de investering in Oost-Groningen nog niet klaar was. Daarom hebben wij met beide handen de kans aangegrepen om een nieuwe lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) op te stellen voor de periode 2023-2027. Ook in deze periode komen er weer LEADER-middelen beschikbaar. Mede dankzij de inspanningen van het LEADER netwerk Nederland kunnen deze middelen weer op de vertrouwde werkwijze, met een gebiedsgericht programma, worden ingezet waarbij wij als gebied aan het roer staan. Met deze bottom-up aanpak hebben wij in de afgelopen periode aangetoond een belangrijke bijdrage in de ontwikkeling van het gebied te kunnen leveren en dat willen we graag in de nieuwe periode voortzetten. Samen met inwoners, ondernemers en andere stakeholders hebben wij een nieuwe LOS samengesteld. Alle betrokken gemeenten hebben hun financiële bijdrage hieraan weer toegezegd. Het gebied is er klaar voor. Ik zet mij er als voorzitter van de LAG voor in om er voor te zorgen dat de uitvoering van onze nieuwe LOS in 2023 van start gaat en dat we weer een succesvolle en plezierige periode vol samenwerking, kennisuitwisseling en goede projecten zullen hebben.

Ik wens u veel leesplezier bij het bekijken van de in het laatste jaar van deze periode gehonoreerde projecten.

B.H.M. Link
Voorzitter van de LEADER-Actiegroep en burgemeester van Veendam

INHOUDSOPGAVE

ALGEMEEN

LEADER-gebied Oost-Groningen	4
Het laatste jaar van de POP3-periode	5
Namen van de leden van de stuurgroepen en de LAG	7
Drie hoofdthema's	8
<i>Economische impuls</i>	
<i>Vergroten van sociale cohesie</i>	
<i>Uitbreiden van toeristische infrastructuur</i>	
Colofon	46

INTERVIEWS

Old Ambt Meubelen	12
<i>Danny Huizing en Tim de Winter</i>	
Arboretumdorp Blijham	16
<i>Lineke Lamfers</i>	
De Groninger Genever Stokerij	20
<i>Freek Kupers</i>	
Werkplaats voor chaperondakpannen	24
<i>Aart de Boer</i>	
Wessingboerbos	28
<i>Marijke en Rianne Luring</i>	
Dollard Keeze	32
<i>Maarten van der Meijden</i>	
Noord-Nederlands Trein & Tram museum	36
<i>Rowin en Jolanda Penning</i>	
Kinderdagverblijf Kideo	40
<i>Janet Mensinga en Mike Por</i>	
Bioschuur in Meeden	44
<i>Familie Prins</i>	

OLD AMBT MEUBELN IN OUDE PEKELA
pg. 12

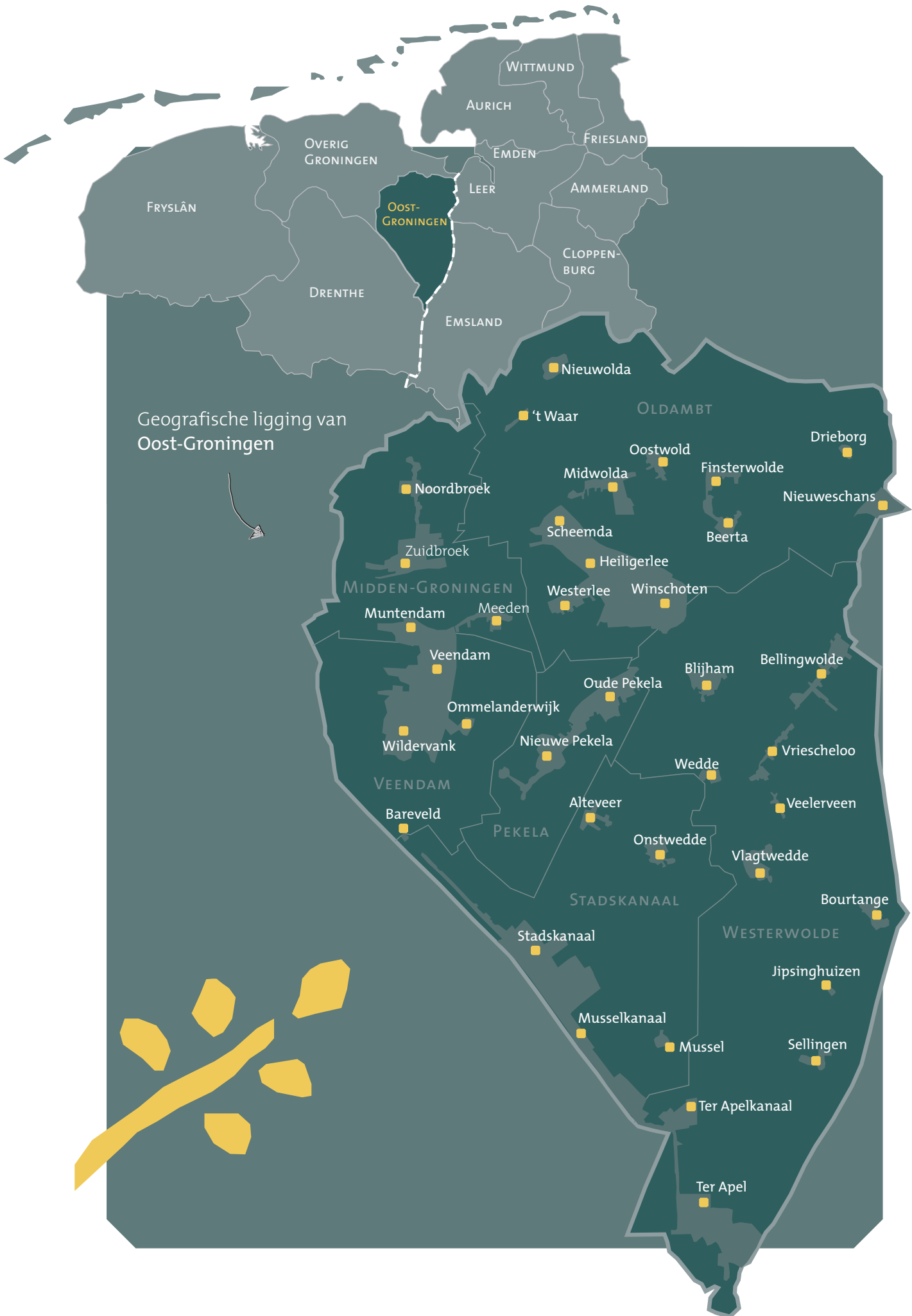
PRECISIELANDBOUW IN NOORDBROEK
pg. 19

KINDEROPVANG IN HISTORISCH PAND pg. 40

PROJECTEN

	pagina:
Ontmoetingsplaats en uitbreiding B&B in voormalige school Educatiecentrum de Bostuin	9
Uitbreiding Old School met serre en terras	10
Het ontwikkelen van een volledig elektrisch aangedreven tractor	10
Het boomschorshuisje verhuist naar Landgoed Tenaxx	11
Grand Café Roegh in Winschoten	11
Productie van hydrauliekkoppelingen in Stadskanaal	14
Inspiratiewagen de Graanrepubliek Nieuweschans	14
Nieuwe B&B in monumentaal koetshuis	15
Herbestemming monumentale villa in Veendam	15
Ommetjes vertellen de geschiedenis	18
Nieuwe locatie voor het Streekhistorisch Centrum	18
Nieuwe impuls voor het Hertenkamp	19
Digitale bodemkaarten voor precisielandbouw	19
Ontmoetingsplek Café de Jacht	22
Survival hindernissen en activiteiten in Nieuwolda	22
Uitbreiding camping Entourage	23
Kanukjespad bij Klooster Ter Apel	23
B&B de Planterfant	26
Modernisering pand Neutrale Uitvaartvereniging Stadskanaal	26
Verduurzaming jeugdsoos De Boerderij	27
Realisatie museum Philips Stadskanaal	27
Innovatieve machine beschermt dijken tegen bevers	30
Een beweegpark voor jong en oud	30
Survivelrunbaan in Borgerswold	31
Verduurzaming van zwembad De Horsten	31
Vissteigers langs het B.L. Tijdenskanaal	34
Van koekjesfabriek tot gezondheidscentrum	34
Zuivelboerderij Bij de Boerin	35
Een Grunneger Toalroute	35
Grote uitbreiding Truks specialiteitenrestaurant	38
Een nieuwe bedrijfshal voor plasticflessen.nl	38
Professionaliseren metaalconstructiebedrijf	39
Beleefroute het Veenjagerspad in Borgerswold	39
Verduurzaming camping en lunchcafé Noorderloo	42
Herbestemming voor molenaarspand uit 1774	42
Verkoop eigen rundvlees bij de boerderij	43
Praam 'Familietrouw' terugbrengen in originele staat	43
Schuur krijgt dubbelfunctie als B&B en zorgwoning	46
De Pekelder Campertuin voor grotere gezinnen	46
Nieuwe horecavoorziening voor camping Wedderbergen	47

HET LAATSTE JAAR VAN DE POP3-PERIODE

DE AFRONDING VAN HET PROGRAMMA EN DE OPMAAT NAAR DE NIEUWE PERIODE

Het LEADER-programma in de POP3-periode is eind 2022 geëindigd. Dit jaar stond in het teken van de toekenning van de laatste projecten. Tegelijkertijd is er gestart met het opzetten van een nieuwe lokale ontwikkelingsstrategie (LOS). Hiertoe is een eerste aanzet gegeven met een evaluatie van het huidige programma op 22 juni in Veendam.

LEADER

Het Europese subsidieprogramma LEADER is ingesteld om de leefbaarheid en economie in een aantal Europese regio's te verbeteren. Het is bedoeld voor regio's waar de economie en sociale voorzieningen een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Per vastgestelde periode van enkele jaren is een maximaal subsidiebedrag vastgesteld. In Nederland is Oost-Groningen één van de 20 Nederlandse LEADER-regio's die hiervoor in aanmerking komen. Inwoners, bedrijven, gemeenten, instellingen en verenigingen kunnen hiervoor een subsidieverzoek indienen.

De regio Oost-Groningen bestrijkt het gebied van de gemeenten Oldambt, Midden-Groningen (alleen het deel van de voormalige gemeente Menterwolde), Veendam, Pekela, Westerwolde en Stadskanaal. In 2022 kregen in totaal 50 projecten LEADER-subsidie.

Het doel van de LEADER-subsidie is dat er meer in het gebied wordt geïnvesteerd dan alleen het subsidiebedrag. Daarom is één van de eisen voor financiering dat de LEADER-bijdrage maximaal 40% van de gehele projectkosten dekt. Dat ook andere financiers of eigen middelen moeten worden ingezet, zorgt voor een bredere, meer zekere basis. Dit geeft ook de garantie dat er uiteindelijk fors meer in het gebied wordt geïnvesteerd dan enkel de LEADER-bijdrage. Gemiddeld 5x zoveel als de subsidiebijdrage. Bijzonder aan Oost-Groningen is dat de betrokken gemeenten én de provincie Groningen een gelijk financieel deel in het programma bijdragen als de EU.

Laagdrempeligheid en initiatieven vanuit de samenleving vormen de kracht van LEADER. Inwoners, ondernemers en organisaties kunnen een subsidieaanvraag indienen voor een project. We adviseren om de aanvraag vooraf met één van onze adviseurs te bespreken. U kunt hiervoor terecht bij het plattelandshuis Oost-Groningen in molen Edens in Winschoten.

Laatste jaar

In het laatste jaar van het programma is goed gekeken welk budget er nog resteerde. Omdat niet alle gehonoreerde projecten het volledige subsidiebedrag benutten en enkele zelfs helemaal niet, was er nog een substantieel bedrag over. De LAG heeft gekozen om dit bedrag toe te kennen aan projecten die het hoogst scoorden op de gestelde criteria, waaronder de uitvoerbaarheid van een project. Dit om te voorkomen dat middelen alsnog niet benut zouden worden, waarna ze zouden terugvloeien naar de Europese Unie.

Drie thema's

Om in aanmerking te komen voor een LEADER-subsidie moet een project passen bij de thema's die omschreven staan in de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS). Dit zijn: economische impuls, sociale cohesie en toerisme. Samenwerking en spin-off naar de omgeving zijn daarbij belangrijke criteria. De in 2022 goedgekeurde projecten kregen ruim 2,2 miljoen euro LEADER-subsidie (inclusief bijdragen van gemeenten en provincie) en investeerden in totaal ruim 11,5 miljoen euro in de economie en de leefbaarheid van Oost-Groningen.

Europese bijdrage	provinciale bijdrage	gemeentelijke bijdrage	derden-aandeel*	totaal subsidie	totale investering
€ 851.908,44	€ 685.385,98	€ 685.385,99	€ 9.308.889,00	€ 2.222.680,41	€ 11.531.569,41

*Het derden-aandeel is het aandeel in de financiering van de projecten door andere financiers dan LEADER. Bijvoorbeeld de eigen bijdragen van bedrijven, instellingen of verenigingen en subsidies van andere verstrekkers.

Tabel 1: Verdeling van LEADER-bijdragen en het aandeel van derden in 2022

Nieuwe LOS

In 2023 gaat het nieuwe LEADER-programma van start onder de vlag van het GLB. Om in 2023 een nieuw programma te kunnen indienen, is Oost-Groningen al dit jaar van start gegaan met het opstellen van een nieuwe LOS. Allereerst door naar het oude programma te kijken. Actuele thema's en doelstellingen die zichtbaar bijdragen aan de sociaal-economische positie van het gebied zullen terugkeren in de nieuwe LOS. Maatregelen waar geen behoefte aan bleek te zijn, worden geschrapt. Samen met stakeholders uit het gebied is gekeken naar nieuwe wensen en kansen en deze zullen in de nieuwe LOS worden opgenomen. De wens vanuit het gebied om verder te gaan met LEADER is in elk geval uitgesproken door de zes gemeenten, die allen te kennen hebben gegeven hun financiële bijdrage weer te zullen leveren. In 2023 zal blijken of de LOS wordt goedgekeurd zodat we zo snel mogelijk een nieuwe start met LEADER kunnen maken.

Internationalisering

In 2022 is vanuit Oost-Groningen weer een bijdrage verleend aan ELARD. Deze organisatie, die je kunt beschouwen als koepel van alle LEADER-gebieden in Europa, houdt zich bezig met kennisdeling op het gebied van plattelandsontwikkeling en specifiek de LEADER-

werkwijze. ELARD speelt ook een belangrijke rol in de lobby naar de Europese Commissie om LEADER werkbaar te houden en om het voor de toekomst te behouden. Dit om de inwoners van het platteland, waaronder die van Oost-Groningen, lange tijd van deze regeling en werkwijze gebruik te kunnen laten maken. Waar 2022 in Oost-Groningen onder meer in het teken stond van het nieuwe programma dat in 2023 van start moet gaan, is ELARD al bezig met de periode er na, vanaf 2027. Om LEADER te behouden moet hiervoor veel werk worden verzet, zowel op Europees als op lidstaatniveau. Ook Oost-Groningen heeft hierin zijn verantwoordelijkheid. De bijdrage aan ELARD heeft ook geleid tot het leggen van nieuwe en hernieuwde contacten die kunnen leiden tot concrete samenwerkingsprojecten. Concreet gaat het om verkennende gesprekken met een gebied in Slovenië en om een hernieuwde samenwerkingsovereenkomst met Zuidoost-Estland. De overeenkomst zal worden opgenomen in de nieuwe LOS. Ook wordt in de nieuwe LOS de band met de Duitse buurgemeenten weer aangehaald middels een intentieovereenkomst. In de nieuwe periode willen de gebieden Oostfriesland an der Ems en het Nördliches Emstal met behulp van LEADER de samenwerking met Oost-Groningen intensiveren.

René Perton en Jarne Heuff tijdens de ELARD bijeenkomst in Tsjechië.

NAMEN VAN LEDEN VAN DE STEUNGROEPEN EN DE LAG

Steungroep Oldambt

Erich Wünker wethouder gemeente Oldambt, bestuurlijke vertegenwoordiging, voorzitter

René Perton secretaris

Miranda Post-Kloosterhuis maatschappelijke vertegenwoordiging - economie (ondernemer)

Roel Loeters maatschappelijke vertegenwoordiging - landbouw

Willem Friedrich maatschappelijke vertegenwoordiging - leefbaarheid (cultuur)

Cees Stolk maatschappelijke vertegenwoordiging - ruimtelijke kwaliteit (cultuurhistorie)

Christianne Linssen maatschappelijke vertegenwoordiging - toerisme

Henriëtte Beukema maatschappelijke vertegenwoordiging - natuur, toerisme, welzijn

Margriet Buikema (notulist)

Steungroep Veenkoloniën

Berry Link burgemeester gemeente Veendam, voorzitter

Annemiek Hoesen wethouder gemeente Midden-Groningen, bestuurlijke vertegenwoordiging

Ellen van Klaveren wethouder gemeente Pekela, bestuurlijke vertegenwoordiging

René Perton secretaris

Max Bentum maatschappelijke vertegenwoordiging - leefbaarheid en economie

Aize Tolsma maatschappelijke vertegenwoordiging - leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit (dorpsbelangen)

Els de Vries maatschappelijke vertegenwoordiging - toerisme

Annet Weijer maatschappelijke vertegenwoordiging - leefbaarheid

Hendrik Hachmer maatschappelijke vertegenwoordiging - cultuur, toerisme

Rowin Penning maatschappelijke vertegenwoordiging - cultuur, toerisme

Ina Bots (notulist)

Steungroep Westerwolde

Harm Jan Kuper wethouder gemeente Westerwolde, voorzitter

Egbert Hofstra wethouder gemeente Stadskanaal, bestuurlijke vertegenwoordiging

René Perton secretaris

Jan Loots maatschappelijke vertegenwoordiging - natuur en milieu (ondernemer)

Eddy Niemeijer maatschappelijke vertegenwoordiging - economie en arbeidsmarkt

Rick Mulder maatschappelijke vertegenwoordiging - economie (ondernemer)

Harm Frits Korvemaker maatschappelijke vertegenwoordiging - leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit

Janty Heeres maatschappelijke vertegenwoordiging - landbouw en economie (ondernemer)

Margriet Nieuwenhuis maatschappelijke vertegenwoordiging - toerisme (ondernemer)

Alberta Meesters (notulist)

Leader ActieGroep (LAG)

Berry Link burgemeester gemeente Veendam, voorzitter

Erich Wünker wethouder gemeente Oldambt

Harm Jan Kuper wethouder gemeente Westerwolde

Egbert Hofstra wethouder gemeente Stadskanaal

René Perton secretaris

Miranda Post-Kloosterhuis economie (ondernemer)

Max Bentum leefbaarheid en economie (woningstichting, dorpsbelangen, ondernemer)

Jan Loots ruimtelijke kwaliteit en economie (ondernemer, natuur en milieu)

Eddy Niemeijer economie en arbeidsmarkt

Aize Tolsma leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit (dorpsbelangen)

Willem Friedrich leefbaarheid (cultuur)

LEADER-ADVISEURS:

René Perton (Programmamanager)

Jarne Heuff (Projectadviseur en plaatsvervanger René)

Suzanne Lammersen (Projectadviseur)

DRIE HOOFDTHEMA'S

Er zijn drie hoofdthema's geformuleerd voor deze LEADER-periode. De meeste projecten vallen onder meerdere thema's. De drie thema's lichten we hieronder kort toe.

THEMA 1

Economische impuls

Krimp is al geruime tijd een issue in Oost-Groningen. Werkgelegenheid is een belangrijke voorwaarde om mensen voor de regio te behouden. Deze werkgelegenheid trekt immers mensen die vervolgens ook een inkomen te besteden hebben. Zij zorgen voor een uitgavenpatroon waarop goede voorzieningen kunnen draaien en dit jaagt op zijn beurt meer economische activiteiten aan. LEADER Oost-Groningen zet deze periode daarom meer dan voorgaande perioden in op de versterking van de economische activiteiten. Hiervoor noemt zij drie speerpunten:

- 1 Versterken en verder doorontwikkelen van bestaand ondernemerschap. Denk hierbij aan groei en innovatie.
- 2 Versterking en toename van duurzame landbouw en industrie. Vooral wat betreft vernieuwingen door jonge agrariërs, kennisontwikkeling, vernieuwende toepassingen en snel internet ziet LEADER meerwaarde.
- 3 Verbeteren en verduurzamen van kernwinkelgebieden en dorpskernen. Een aantrekkelijker woon- en winkelomgeving zorgt voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor ondernemers. Denk bijvoorbeeld aan manieren om leegstand en verloedering om te buigen naar een betere bestemming.

THEMA 2

Vergroten van sociale cohesie

Sociale cohesie blijft een speerpunt voor LEADER. Juist de gezamenlijkheid, het gevoel van verbondenheid en betrokkenheid bij elkaar maken dat een gemeenschap leeft en kracht heeft. Het maakt dat mensen contact met elkaar blijven houden en voorkomt eenzaamheid. LEADER Oost-Groningen zet in op verschillende punten om de sociale cohesie te vergoten:

- 1 Het stimuleren van wijk- en dorps-initiatieven die zich richten op zelfredzaamheid, verbinding en noaberschap. Ook coöperaties en vernieuwend ondernemerschap dat de omgeving bij het product betreft, horen hier bij.
- 2 Het verduurzamen van publieks-voorzieningen zoals dorpshuizen, scholen en sportvoorzieningen. Dit drukt doorgaans de vaste lasten voor de exploitatie en kan het verschil maken tussen blijven of sluiten.
- 3 Extra aandacht voor de vraag en het aanbod op het gebied van zorg en welzijn door samenwerking tussen voorzieningen, organisaties en bewoners.
- 4 Het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen en dorpskernen. Denk hierbij aan vervoer, mobiliteit en ook digitale mogelijkheden.
- 5 Versterking van de ruimtelijke kwaliteit door de dorpskernen aantrekkelijker te maken, te herstellen, verloedering tegen te gaan en cultuurhistorie en landschappelijke kwaliteiten levend te houden.

THEMA 3

Uitbreiden van toeristische voorzieningen

Een goede toeristische infrastructuur biedt tegelijkertijd ook voor-zieningen voor de eigen bewoners, het maakt de leefomgeving aantrekkelijker en zorgt voor meer toerisme met bijbehorende uitgaven in de regio en uiteraard ook werkgelegenheid. Om hierop in te spelen stimuleert LEADER Oost-Groningen een tweetal richtingen:

- 1 Een versterking van het toeristisch-recreatieve aanbod en de kwaliteit hiervan. Hierbij noemt LEADER nadrukkelijk de samenwerking tussen Oost-Groningen en de Duitse en Drentse grensstreek.
- 2 De promotie van het gebied. Denk hierbij aan initiatieven die het gehele gebied promoten als toeristisch verblijfsgebied en initiatieven die samenwerking tussen organisaties promoten rondom natuur, landschap, toerisme en cultuur(historie).

Projecten

De initiatiefnemers kochten in 2020 de voormalige basisschool De Butte in Borgercompagnie en het aangrenzende gymlokaal. In dit pand hebben ze een gym gehuisvest onder de naam 'Old school Fit' en de gym heeft inmiddels 46 leden. Een voormalig bovenbouwlokaal van de school is verbouwd tot Bed & Breakfast. De eigenaren willen de aula in het pand verbouwen tot multifunctionele ruimte. Hier wordt in samenwerking met een kunstenaar een boom gebouwd waarin slaapvertrekken komen, een Bed & Breakfast met 3 slaapkamers. De oude personeelskeuken wordt opgeknapt en er wordt een badkamer gemaakt van één van de voormalig personeelskamers. De aula zelf is multifunctioneel inzetbaar. Zij willen hier o.a. ochtenden organiseren waarbij jonge ouders kunnen sporten in de gymzaal terwijl gepensioneerd activiteiten ondernemen met de kinderen. Verder zullen hier thema-avonden over bijvoorbeeld gezonde levensstijl georganiseerd worden. Een deel van de werkzaamheden wordt door inzet met eigen uren en vrijwilligers gerealiseerd.

www.debutte.nl

Locatie: Borgercompagnie

ONTMOETINGSPLAATS EN UITBREIDING B&B IN VOORMALIGE SCHOOL

Totale kosten: € 69.300,00
Leader gemeenten: € 12.500,00
Leader provincie: € 12.500,00

THEMA'S:
Economie en Toerisme

Achter een landelijk gelegen woning met een groot erf aan de Zandstroom in Blijham beschikt Educatiecentrum de Bostuin over 1,5 hectare grond en een (voedsel)bos. In dit bos en in de aanwezige lesruimtes op het terrein worden groene lessen gegeven.

Educatiecentrum de Bostuin was in eerste instantie gericht op de school in Blijham, met als doel kinderen meer te laten bewegen tijdens het onderwijs en meer bij hun (groene) omgeving te betrekken. Inmiddels komen ook leerlingen van andere scholen naar Blijham om in de tuin van alles te leren over planten, dieren, moestuinieren en dergelijke. Om meer scholen te kunnen bedienen, wordt geïnvesteerd in een aantal mobiele zaken, zoals moestuinbakken, tuinkisten, keukenkarren en een mobiel toilet. Op het terrein zelf komt een 'winterklaar' leslokaal om cursussen te geven aan leraren en worden de dierenverblijven verbeterd. Ook wordt lesmateriaal als volledig pakket ingebed in het curriculum van verschillende schoolklassen.

www.educatiecentrumbostuin.nl

Locatie: Blijham

EDUCATIECENTRUM DE BOSTUIN

Totale kosten: € 83.086,00
LEADER EU: € 16.617,20
LEADER gemeenten: € 8.308,60
LEADER provincie: € 8.308,60

THEMA'S:
Economie en Sociale cohesie

UITBREIDING OLD SCHOOL MET SERRE EN TERRAS

THEMA'S:
Economie en Toerisme

Brasserie Old School heeft vijf jaar geleden haar deuren geopend in een karakteristiek voormalig schoolgebouw uit 1869 aan het Oldambtmeer. De ondernemers hebben er een goedlopende horecazaak van gemaakt. Nu is voor hen het moment aangebroken om de zaak door te ontwikkelen om er nog meer uit te kunnen halen. Dit doen ze door het vervangen van asfalt op het terras en de parkeerplaats door klinkers en door het plaatsen van een karakteristieke serre van gebogen staal met daarop zonnepanelen en deze te voorzien van infrarood verwarmingselementen. Op deze manier wordt het terras aantrekkelijker en minder weersafhankelijk, zodat het vaker gebruikt kan worden. Daarnaast wordt een nieuwe combi-oven aangeschaft om de werkzaamheden in de keuken efficiënter te kunnen uitvoeren. De doorontwikkeling zal de uitstraling verder verbeteren en biedt bij mindere weersomstan-

digheden meer mogelijkheden, ook als ontmoetingsplaats voor bewoners uit de omliggende dorpen. Door verhoging van de capaciteit zullen zowel de behoefte aan werknemers als de aankopen bij lokale bedrijven toenemen.

www.brasserieoldschool.nl

Locatie: tussen
Oostwold en Midwolda

Totale kosten: € 104.393,70
LEADER EU: € 20.878,74
LEADER gemeenten: € 10.439,37
LEADER provincie: € 10.439,37

HET BOOMSCHORSHUISJE VERHUIST NAAR LANDGOED TENAXX

Ooit was het 'Boomschorshuisje' een uitspanning in Amsterdam nabij de Overtoom. Het bekende kinderliedje 'schuitje varen, theetje drinken' gaat er zelfs over. Toen het huisje in 1998 weg moest vanwege de nieuwbouw van flats, heeft onder andere Bureau Monumentenzorg Amsterdam besloten het huisje te demonteren en de gevel op te slaan tot er een bestemming voor zou worden gevonden. Bijna 25 jaar later is dat het geval. De familie Oudemans van Landgoed Tenaxx heeft de gevel gekocht vanwege de combinatie van beton en hout die ook in de provincie Groningen is toegepast. Landgoed Tenaxx huisvest onder andere een arboretum, een dinopark en een miniatuurpark. De bijzondere gevel met achterliggend verkoop- en informatiepunt komt te staan bij de toegang tot de speeltuin en het stationnetje van waar het treintje vertrekt en aankomt, vlak bij de grote toegangspoort tot het park. Zo krijgt de gevel in feite dezelfde functie die hij ooit had, terwijl bovendien hiermee het grootste cementrustieke object dat in Nederland bewaard is gebleven naar Oost-Groningen komt.

www.dinoparklandgoedtenaxx.nl

Locatie: Wedde

Totale kosten: € 125.000,00
LEADER EU: € 25.000,00
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

THEMA'S:
Economie en Toerisme

HET ONTWIKKELEN VAN EEN VOLLEDIG ELEKTRISCH AANGEDREVEN TRACTOR

THEMA:
Economie

In 2020 hebben Gert Abbes van Abbes Mechanisatie in Jipsinghuizen en Alex Doornbosch en Hendrik Nieboer van Progressus Automation B.V. een traditionele diesel tractor voorzien van een elektrische motor. Dit kwam voort uit hun wens om samen een bijdrage te leveren aan het behoud van de natuur en de leefomgeving door onder meer de CO₂ - en stikstofuitstoot en het gebruik van fossiele brandstoffen te beperken. Gekozen is voor de ombouw van een middelgrote tractor met een vermogen van (voorheen) 50pk. Bij deze tractor is de dieselmotor vervangen door een elektromotor, accu en besturing. Met de opgedane kennis en ervaring tijdens dit project willen ze verder gaan met het van de grond af ontwikkelen van een elektrische tractor. Hierbij wordt niet alleen voor de aandrijving, maar voor alle aspecten van de tractor gekeken of er een elektrisch alternatief is. Einddoel is een volledig

elektrisch aangedreven tractor voor inzet bij gemeenten, telers, bosbouw en agrariërs voor lichte werkzaamheden. Op deze manier willen zij duurzame banen creëren, opdat mensen in een schone leefomgeving kunnen werken en leven én de kennis hierover in de regio houden en doorontwikkelen.

www.progressus.nl

Locatie: Jipsinghuizen/Veendam

Totale kosten: € 272.688,90
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

GRAND CAFÉ ROEGH IN WINSCHOTEN

Het leegstaand voormalige ING-kantoor aan het plein bij Winkelcentrum 't Rond, in het hart van Winschoten, transformeren tot een horecazaak met de allure van een grand café. Een ontmoetingsplek creëren voor families, zakenmensen, toeristen en winkelend publiek. Dat is het plan van de eigenaar van restaurant Roegh In Vlagtwedde, bij het Parc Emslandermeer. Hij heeft het pand langjarig gehuurd en gaat het transformeren tot 'stadscfé' (eetcafé/restaurant voor lunch en diner met een huiselijke uitstraling) met dezelfde uitstraling als het restaurant in Vlagtwedde. Het pand ligt op een uitstekende locatie voor al het winkelende publiek. De zeer grote raampartij aan de lange kant zal een grote aantrekkingskracht hebben op het passerende publiek. Ook is er plaats voor een terras om tijdens zomerse dagen de hele dag te genieten van een hapje en een drankje in de zon. Een dergelijke zaak is nu niet aanwezig maar wel onmisbaar om een middelgrote stad aantrekkelijk te maken. Een deel van het personeel dat in Vlagtwedde werkt, zal in Winschoten worden ingezet, aangevuld met lokaal personeel.

www.roegh.nl

Locatie: Winschoten

Totale kosten: € 202.550,00
LEADER EU: € 40.510,00
LEADERr gemeenten: € 20.255,00
LEADER provincie: € 20.255,00

THEMA:
Economie

INTERVIEW MET DANNY HUIZING EN TIM DE WINTER

Eigenaren Old Ambt Meubelen

“WE RAAKTEN GEÏNSPIREERD DOOR EEN MEUBELMAKER EN DACHTEN DIT GAAN WE OOK PROBEREN.” VAN EEN SCHUURTJE VAN 5 BIJ 6 NAAR EEN BEDRIJFSPAND INCLUSIEF SHOWROOM VAN 2800 M2 EN 15 MEDEWERKERS EN DAT IN TIEN JAAR TIJD. ZE HADDEN NOOIT VERWACHT OM UIT TE GROEIEN TOT EEN SUCCESVOL BEDRIJF.

Het betekent niet dat Danny Huizing en Tim de Winter van Old Ambt Meubelen op een roze wolk zitten, want er is en wordt hard gewerkt. In het schuurtje pakt Tim de handzaag en begint Danny met de promotie via social media. De eerste meubeltjes voor vrienden en familie worden op de foto gezet en gepromoot. “Met succes en al snel kregen we ruimtegebrek en hebben we een loods gehuurd. Dat is voor beginnende ondernemers best een stap.” De ruimte is hard nodig, want na een like en win-actie van 4 weken op facebook - waarbij een salontafeltje te winnen is - heeft de firma Old Ambt Meubelen 20.000 nieuwe volgers én worden er 40 salontafeltjes besteld.

Niet lang er na lopen de jonge ondernemers vast met het nakomen van de afgesproken levertijden. Op aanraden van de gemeente nemen ze een jongere met afstand tot de arbeidsmarkt drie maanden op proef, en daarna komt hij in dienst. “We zijn er heel enthousiast over, we werken nog steeds met jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt. Ze zijn erg loyaal en willen graag aan het werk. Wij hebben in de afgelopen jaren geleerd dat als je goed bent voor je werknemers dan doen ze veel voor je terug.”

Het bedrijf blijft groeien. Al in 2015 wordt de loods te klein en kopen ze een pand in Winschoten. De klanten komen inmiddels uit het hele land en zelfs uit België en Duitsland. Meer dan 70 procent van de omzet komt ‘van ver’.

Als verklaring voor het succes geven ze aan: “We zijn heel flexibel in de maatvoering, een klant kan bij ons een heel eigen meubel samenstellen, qua maat, kleur, uitvoering en noem maar op. Ook onze korte levertijd en concurrerende

DE KRACHT VAN MEUBELS OP MAAT EN KORTE LEVERTIJDEN

‘VOOR SPECIFIEKE MACHINES, MEER MAATWERK EN MEER JONGENS MET AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT AAN HET WERK HEBBEN WE DE LEADER-STEUN ZEKER NODIG.’

Danny Huizing en Tim de Winter

prijzen spreken erg aan.”

Nu ook de locatie in Winschoten te klein wordt, verhuizen de ondernemers medio 2023 naar een groter pand in Oude Pekela. “We krijgen dan 2.800 m2 inclusief een showroom en willen groeien naar 25 medewerkers. Daar kunnen onze klanten in een grote showroom rondkijken en door een glazen pui zien wat er in de werkplaats gebeurt.” Voor de realisatie van het nieuwe pand in Oude Pekela is de LEADER-steun heel belangrijk. “We willen vier extra specifieke machines inzetten, nog meer maatwerk bieden en ook meer jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt hier laten werken. We hebben de LEADER steun zeker nodig, anders hadden we het niet zo mooi neer kunnen zetten.”

Wat Tim en Danny betreft blijven ze in de flow: als medio 2023 de fabriek met showroom in Oude Pekela eenmaal draait, dan volgen er over enige tijd meerdere showrooms en verkooppunten in het land.

Tafels, kasten, badkamermeubels en meer: het wordt allemaal op maat gemaakt door de mensen van Old Ambt meubelen. In 2013 begonnen Danny Huizing en Tim de Winter in de schuur van Tim's ouders met de productie van massief houten meubelen in kleine oplage. In 2014 werd er een loods gehuurd en in 2015 volgde de aankoop van het huidige pand. Daar worden de meubels gemaakt en in een kleine showroom verkocht. Het bedrijf heeft momenteel 12 medewerkers en biedt jaarlijks plaats aan 8 tot 10 stagiaires. De stijgende lijn zet zich door en de vraag naar de meubels op maat neemt nog altijd toe. Daaruit ontstond de behoefte om de productiehoeveelheid, de showroom en kantoorruimte uit te breiden op een nieuwe locatie in Oude Pekela. De steun van LEADER is voor de afbouw en aanschaf van de benodigde machines. Eenmaal gehuisvest in het nieuwe pand verwacht men groei naar 25 medewerkers.

www.oldambt-meubelen.nl

Locatie: Oude Pekela

NIEUW PAND VOOR OLD AMBT MEUBELN

Totale kosten: € 315.855,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

PRODUCTIE VAN HYDRAULIEK-KOPPELINGEN IN STADSKANAAL

Het bedrijf REPTeQ B.V. bestaat sinds 2018, is gevestigd in Stadskanaal, heeft vier personen in loondienst en richt zich op de assemblage van hydrauliek- en industrieslangen. De hydrauliek-onderdelen worden geïmporteerd uit Spanje, China, Italië en Engeland. Er zijn in Nederland geen bedrijven die deze producten produceren. Daarom heeft het bedrijf besloten om de productie van hydrauliekkoppelingen, adapters en fittingen naar de regio OostGroningen te halen. Hiertoe investeert REPTeQ in een high volume, big bore CNC draaiautomaat, waarmee het mogelijk is in 24-uurs bedrijf, semi-onbemand, in groot volume precisie onderdelen te produceren. Hiermee kan het bedrijf in Nederland, maar zeker Noord-Nederland, een unieke marktpositie realiseren. Het betekent snellere levering aan regionale bedrijven, minder milieubelasting vanwege afval en transport en het leidt tot sociale

THEMA:
economie

inclusie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door inzet van de sociale werkvoorziening. Naar verwachting zal het binnen enkele jaren leiden tot vier extra arbeidsplaatsen.

Locatie: Stadskanaal

Totale kosten: € 576.962,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

INSPIRATIEWAGEN DE GRAAN-REPUBLIC NIEUWESCHANS

Produceren en verkopen van gezonde snacks op festivals: dat wil de Graanrepubliek realiseren met de aankoop van een tweedehands foodtruck die wordt ingezet als 'inspiratiewagen'. De Graanrepubliek, een coöperatie van boeren en voedselproducenten van regionaal geteelde gewassen, zal zijn intrek nemen in de oude remise in Nieuweschan. Met behulp van een eerdere LEADER subsidie komt in dit pand onder andere een innovatiekeuken waar regionaal geteelde landbouwproducten zoals granen, bonen, pompoenen etc. worden gebruikt. Omdat de bouw in Nieuweschan nog niet is voltooid, is de innovatiekeuken gestart in een tijdelijk onderkomen in het voormalige innovatiecentrum

THEMA:
economie

van Avebe in Veendam. Inmiddels zijn diverse producten getest en klaar om op grote schaal te worden geproduceerd en aangeboden. Dit gaat gebeuren vanuit een foodtruck, uitgevoerd in de stijl van de Graanrepubliek. Deze 'inspiratiewagen' gaat de plantaardige snacks verkopen op festivals en zal het concept van de Graanrepubliek bij een breder publiek onder de aandacht brengen. Ook komt er een productielijn voor gezonde snacks die afgezet worden via een groothandel en bij een nieuw e realiseren plantaardige snackbar aan de Oosterstraat in Groningen.

www.graanrepubliek.nl

Locatie: Veendam

Totale kosten: € 202.500,00
LEADER EU: € 40.000,00
LEADER gemeenten: € 20.000,00
LEADER provincie: € 20.000,00

Een breder publiek laten kennis maken met het Oldambt en het monumentale koetshuis behouden en een Bed&Breakfast-functie geven. Dat beogen de eigenaren van de monumentale boerderij (met kinderwagenmuseum) en bijgebouwen in Nieuwolda.

Het gebouw dateert van ca. 1943, wordt alleen gebruikt voor opslag en er is grootschalig onderhoud en restauratie nodig om verder verval te voorkomen. De eigenaren hebben een plan opgesteld om er twee B&B appartementen te realiseren. Daarmee komen ook middelen binnen om het te blijven onderhouden. Door de mogelijkheid tot overnachten blijven mensen langer in de regio, gaan er fietsen of kanoën en krijgen een goed beeld van de omgeving. Bovendien zijn initiatiefnemers bezig met verdere renovatie en versterking van de boerderij en het kinderwagenmuseum en met uitbreiding van de camping op het terrein. Dat zal zeker bijdragen aan het unieke karakter van deze B&B.

Locatie: Nieuwolda

NIEUWE B&B IN MONUMENTAAL KOETSHUIS

Totale kosten: € 288.264,04
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

THEMA:
Toerisme

In 1901 gaf houthandelaar P. van Linge opdracht tot de bouw van een villa aan Beneden Oosterdiep in Veendam. Waarschijnlijk was het architect J.A. Hooykaas uit Groningen die het pand ontwierp in Art Nouveaustijl en met Rationalistische elementen. Nu, ruim 120 jaar later, staat het rijksmonument leeg en verpauperd in een cultuurhistorisch kenmerkend gebied in Veendam. Er omheen zijn eerder al enkele andere karakteristieke panden hersteld en herbestemd. De huidige eigenaar en initiatiefnemer wil in het pand vijf appartementen realiseren, dusdanig dat het historisch karakter van het pand behouden blijft danwel versterkt wordt. Daartoe liet de initiatiefnemer in afstemming met de gemeente Veendam en de Rijksdienst voor cultureel erfgoed, een bouwhistorisch onderzoek uitvoeren. De appartementen voor één- of tweepersoons-huishoudens worden aangeboden in het sociale huursegment. Daar is een toenemende vraag naar.

www.facebook.com/duzinkvastgoed

Locatie: Veendam

Totale kosten: € 250.000,94
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

HERBESTEMMING MONUMENTALE VILLA IN VEENDAM

THEMA:
Sociale cohesie

ARBORETUMDORP BLIJHAM

✂ INTERVIEW

Blijham

VOOR EEN NOG GROENER DORP ÉN LEEFBAARHEID, BIODIVERSITEIT EN TOERISME

INTERVIEW MET LINEKE LAMFERS

Dorpsraadvoorzitter

WAT VOOR BOMEN STONDEN MILJOENEN JAREN GELEDEN OP DEZE BREEDTEGRAAD? DEZE, BEPAALD NIET ALLEDAAGSE VRAAG, STELDE DE DORPSRAAD VAN BLIJHAM BIJ HET PLAN OM OP EEN OPEN PLEK IN HET DORP EEN ARBORETUM TE REALISEREN. ONDERZOEK VAN DR. J. VAN DER BURGH LIET VERVOLGENS ZIEN DAT ER OP DEZE BREEDTEGRAAD ALLEEN ORIGINELE SOORTEN STONDEN. WIE ZE WIL ZIEN, KAN VANAF MEDIO 2023 DE WANDELROUTE VOLGEN LANGS HET PALAIOS (UIT VROEGER TIJDEN) ARBORETUM EN MEERDERE KLEINERE ARBORETA. DEEL 2 VAN HET ARBORETUMDORP BLIJHAM, DE VERBINDENDE WANDELROUTE, IS DAN GEREALISEERD.

Blijham is een uitermate groen dorp met onder andere het Blijhamsterbos en een vijver en wandelpark van 4,5 ha. bij zorgcentrum Blanckenborg. Maar een aantal lege plekken met alleen maar gras vormden een uitdaging voor de Dorpsraad. De uitkomst is dat meerdere kale plekken in het dorp zijn omgevormd tot arboreta, vertelt Dorpsraadvoorzitter Lineke Lamfers. "Het arboretum met 85 palaios bomen staat op de plek waar vroeger de huishoudschool stond, het boomgaardarboretum met fruitbomen en bessenstruiken op de plek van een vroegere boomgaard naast een oude Oldambtster boerderij en op het stukje grond voor de kerk aan het Oosteinde is een treurbomenarboretum aangelegd." In 2022 zijn vrijwel alle bomen geplant en voorzien van steunpalen en naambordjes. Alle arboreta zijn vrij toegankelijk en iedereen kan fruit in de boomgaard plukken of rapen. Dankzij meerdere experts is de Dorpsraad zover gekomen. "Maar ook de gemeente heeft alle medewerking verleend en het enthousiasme van de bewoners en de inzet van vrijwilligers zijn voor ons een enorme stimulans."

Op advies van de provincie is fase 2 ontwikkeld, namelijk de aanleg van een wandelroute om de diverse arboreta

DE LEADER-SUBSIDIES VOOR FASE 1 EN 2 ZIJN VAN GROOT BELANG. "HET IS DE BASIS OM TE STARTEN EN ANDERE SUBSIDIEGEVERS OF FINANCIERS TE KRIJGEN."

Lineke Lamfers

met elkaar te verbinden. De verbindingsroute gaat door het hele dorp, ook langs de kleine arboreta. De inschatting is dat in de zomer van 2023 de wandelpaden gereed zijn. De paden zijn gemaakt van olivijn, dit is gemalen basalt wat CO2 opneemt. Het materiaal is gesubsidieerd door Google Eemshaven. De LEADER-subsidies voor fase 1 en 2 zijn van groot belang, vindt de Dorpsraad. "Het is de basis om te starten en andere subsidiegevers of financiers te krijgen. Als je die toezegging hebt kun je verdere aanvragen doen." De Dorpsraad gaat gestaag door met het verder ontwikkelen van Arboretumdorp Blijham. De volgende stap is misschien een moerasarboretum in de Bouwte. Tot slot de neveneffecten, die zijn groot aldus Lineke Lamfers. "De leefbaarheid wordt versterkt, we hopen meer toeristen te trekken, het draagt bij aan de biodiversiteit én leerlingen uit de bovenbouw van de twee basisscholen in het dorp krijgen les over deze arboreta."

UITBREIDING ARBORETUMDORP BLIJHAM

Totale kosten: € 166.750,00
LEADER EU: € 20.812,50
LEADER gemeenten: € 10.406,25
LEADER provincie: € 10.406,25

www.dorpsraadblijham.nl

Locatie: Blijham

De aanwezigheid van veel bijzonder groen en de schone lucht in Blijham bracht de Dorpsraad op het idee om het dorp te laten groeien naar een openbaar arboretumdorp. Daartoe zijn op verschillende open plekken bijzondere bij elkaar passende boomsoorten thematisch bij elkaar geplant. Door deze arboreta middels een wandelroute met mooie laanbeplanting met elkaar te verbinden ontstaat er een bijzonder Arboretumdorp.

Er is veel draagvlak in het dorp en er wordt deels middels vrijwilligers samengewerkt met diverse partijen waaronder het onderwijs. Eind 2019 vroeg en kreeg de Dorpsraad Leader subsidie voor de eerste fase van het plan. Dit betrof toen de aanleg van twee groene gebieden in de dorpskern. Het onderhavige project is fase 2 en voorziet in onder meer de aanleg van semi-verharde paden en de aanplant van bomen op diverse plekken.

De open ruimten in de parken bieden mogelijkheden om in een mooie omgeving (kleine) kunstfestivals en buitenexposities te organiseren.

De aanleg van arboreta in het dorp levert een grote bijdrage aan de biodiversiteit en heeft een remmende werking op de klimaatveranderingen.

THEMA'S:
Sociale cohesie en Toerisme

OMMETJES VERTELLEN DE GESCHIEDENIS

THEMA:
toerisme

Tien dorpsommetjes bij de verschillende dorpen vertellen de geschiedenis van het Oldambt en zijn verdrongen dorpen. De verhalen komen van voor de Graanrepubliek, namelijk over de Dollard, de verdrongen dorpen en de geleidelijke inpoldering. Daarnaast wordt de havenkade in Ganzedijk hersteld. De havenkade werd vroeger gebruikt voor het afvoeren van landbouwproducten maar is in verval geraakt. Nu is de havenkade nodig om peddel- en pedaalroutes uit te kunnen zetten, waarmee ook de Duitse toerist wordt bereikt. Met de verhalen wordt de geschiedenis van dorpen en omgeving overgedragen aan zowel een jongere generatie als aan het toenemend aantal 'nieuwe' bewoners in dit gebied.

Vijf Oldambster dorpen uit de voormalige gemeente Reiderland hebben zich verenigd om het gebied te ontwikkelen. Een overkoepelende stichting heeft een

5-dorpenplan opgesteld. Dit plan is ingediend als idee voor Toukomst, onderdeel van het Nationaal Programma Groningen. Toukomst is hierover enthousiast en wil in de vorm van een pilot een deel van het project uitvoeren. Voor dit onderdeel wordt cofinanciering gevraagd bij LEADER.

www.toukomst.nl

Locatie: Reiderland

Totale kosten: € 278.800,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

NIEUWE LOCATIE VOOR HET STREEKHISTORISCH CENTRUM

THEMA'S:
Sociale cohesie en Toerisme

Het Streekhistorisch centrum bestaat ruim 50 jaar en is gehuisvest in het historische pand 'Huize ter Marse' uit 1884, naast de watertoren in Stadskanaal. De huidige huisvesting heeft echter te kleine ruimtes, een verouderde expositie met het gemis aan interacties en visuele elementen en de slechte toegang voor mensen met een beperking. Ook wordt er niet voldaan aan de eisen van bewaaromstandigheden voor de collectie (klimaatbeheersing). Het stichtingsbestuur wil dan ook vergaand samenwerken met de bibliotheek in Stadskanaal. In deze nieuwe locatie is voldoende ruimte voor een geheel nieuwe inrichting en om er een inspirerende en levendige plek te

realiseren voor ontmoeten, leren en ontdekken. Door de huisvesting en samenwerking zijn er ruimere openingstijden, worden meer en jongere bezoekers getrokken en is er meer ruimte voor de collectie. De beoogde samenwerking wordt toegejuicht, zo blijkt uit een publieksonderzoek.

www.streekhistorischcentrum.nl

Totale kosten: € 340.950,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

Locatie: Stadskanaal

Zo'n zestig jaar geleden opende het Hertenkamp Vriescheloo en werd het snel een geliefde ontmoetingsplek voor met name ouders en kinderen uit Bellingwolde en Vriescheloo. Ze genoten van de herten, geiten, schapen en watervogels én van een ooievaarsnest. Toen in 2020 werd besloten dat het hertenkamp geen kernactiviteit van de gemeente meer was, richtten in 2021 drie personen de Stichting Hertenkamp Vriescheloo op. Samen met een groep vrijwilligers zorgen ze voor het beheer. De stichting wil een grotere variatie aan dieren, meer schuil- en speelmogelijkheden en een voederautomaat. Ook komen er bankjes en speelvoorzieningen voor de bezoekers. Om roofdieren buiten het hertenkamp te houden wordt het hekwerk aangepast en een fontein in de vijverpartijen zal voor meer zuurstof in het water zorgen. Hiermee hoopt de stichting het hertenkamp als aantrekkelijke ontmoetingsplek voor de inwoners en toeristen van Bellingwolde en Vriescheloo te behouden.

www.facebook.com/Stichting-Hertenkamp-Vriescheloo

Locatie: Vriescheloo

Totale kosten: € 22.490,00
LEADER gemeenten: € 4.498,00
LEADER provincie: € 4.498,00

De implementatie van de precisielandbouw gaat gestaag vooruit, maar kent nog wel enkele drempels, onder andere van financiële aard. Daar komt verandering in door de productie van digitale bodemkaarten. Met een eigen scantechniek ontwikkelt Loonstra & Van der Weide digitale bodemkaarten en taakkaarten voor precisielandbouw. Dit gespecialiseerd bodemadviesbureau biedt de kaarten aan via een webportaal, waarachter een 'digitale fabriek' de data van de bodemscan tot bruikbare bodeminformatie verwerkt. Dit betreft een set aan gedefinieerde bodemelementen en een door de gebruiker real time zelf te produceren taakkaart. De dienstverlening en de tools worden in het project Klip-en-Klaar ontwikkeld. Naar verwachting leidt dit tot meer omzetgroei en 2 fte aan arbeidsplaatsen. Het project draagt bij aan kennisontwikkeling innovatie, duurzame landbouw en samenwerking in de landbouw en agro-industrie.

www.loonstraenvanderweide.nl

Locatie: Noordbroek

NIEUWE IMPULS VOOR HET HERTENKAMP

THEMA:
Sociale cohesie

DIGITALE BODEM- KAARTEN VOOR PRECISIELANDBOUW

Totale kosten: € 72.391,20
LEADER EU: € 14.478,20
LEADER gemeenten: € 7.239,10
LEADER provincie: € 7.239,10

THEMA:
Economie

INTERVIEW MET FREEK KUPERS

Eigenaar Groninger Genever stokerij

IN DE SCHUUR VAN DE OLDAMBTSTER BOERDERIJ VERRIJDEN DORPSHUISJES RONDOM EEN PLEIN. DE HUISJES GAAN TERUG NAAR DE TIJD VAN DE GRAANREPUBLIEK IN GRONINGEN. ZE ZIJN DE VOLGENDE STAP VAN FREEK EN HENRIËTTE SINDS ZE ZEVEN JAAR GELEDEN NAAR OOSTWOLD KWAMEN EN BESLOTEN ZOVEEL MOGELIJK ZELFVOORZIENEND TE LEVEN. VOORAL DE TIJD - EN SCHOKKENDE GESCHIEDENIS - VAN DE GRAANREPUBLIEK BOEIT HEN UITERMATE. WIE DE STOKERIJ EN PROEVIJ BEZOEKT KAN DE GESCHIEDENIS HERBELEVEN.

Het 'zelfvoorzienend bestaan' van het gezin met vier kinderen begint met fruit van eigen bomen en struiken, maar de grens van jam en taarten maken is gauw bereikt. Gezien de kennis van Freek over bierbrouwen besluiten ze om de oogst te gaan destilleren en er onder andere genever van te maken. Proeverijen in eigen kring leiden tot zeer bemoedigende reacties en de Groninger Genever Stokerij Oostwold is een feit.

Intussen groeit ook de interesse in hoe dit vroeger ging en met name in wat zich in De Graanrepubliek heeft afgespeeld. "Begin vorige eeuw is in deze streek enorm veel graan verbouwd waar de graanboeren ontzettend rijk van werden. Deze rijke herenboeren gedroegen zich als vorsten en buiten hun arbeiders uit. Het boeit ons enorm en we vragen ons af hoe het communisme hier voet aan de grond kreeg en hoe dit rijkste gebied in Oost-Groningen zo arm kon worden als het nu is." Het is reden om met de proeverij en verhalen terug te gaan naar toen. Ze ontwerpen een huisstijl die herinnert aan het communisme, dus met vuist, hamer en sikkel. Elk etiket bevat een andere figuur, die herinnert aan een persoon uit die tijd. Ook besluiten ze bij elke figuur een huisje te bouwen. Inmiddels staan er de kroeg van Freek, de stokerij van Wigbold en het huisje van Stien en Hendrik. Samen vertellen zij tijdens de proeverijen het verhaal van

PROEF, HOOR EN ZIE DE GESCHIEDENIS VAN DE GRAAN- REPUBLIEK

"LEADER MAAKTE HET MOGELIJK OM DEZE GROTE STAP TE ZETTEN. HET DUURT LANG VOORDAT JE BIJVOORBEELD WHISKY KUNT VERKOPEN EN INKOMSTEN HEBT."

Freek Kupers

de graanrepubliek. "Het zijn waargebeurde verhalen van mensen uit het dorp. Zoals over dominee Arend die zich de trieste verhalen van deze arbeiders aantrok, een manifest schreef en de mensen mobiliseerde om in opstand te komen tegen de herenboeren. Met Stien voorop."

De schuur verandert steeds verder in een dorpsplein met huisjes op ware grootte. De volgende wordt een replica van het 'torentje van Spiek'. Dankzij de LEADER-subsidie staan de verhalen ook op borden bij de huisjes. "LEADER is ontzettend belangrijk, het maakte het mogelijk om deze grote stap te zetten. Het duurt lang voordat je bijvoorbeeld whisky kunt verkopen en inkomsten hebt." Ook de deelnemers aan het dagbestedingsbedrijf van Freek en Henriëtte dragen hun steentje bij. De enthousiaste ondernemers dromen al van nieuwe plannen. "We sluiten niet uit dat we er zelfs een toneelstuk van maken."

Totale kosten: € 120.375,00
LEADER EU: € 24.000,00
LEADER gemeenten: € 12.000,00
LEADERprovincie: € 12.000,00

www.groningergeneverstokerij.nl

Locatie: Oostwold

DE GRONINGER GENEVER STOKERIJ IN OOSTWOLD

De Groninger Genever Stokerij te Oostwold brengt sinds 2019 negen verschillende dranken op de markt, zoals genever, whisky en likeur. De dranken worden vervaardigd van 100 procent moutwijn, een op ambachtelijke wijze gestookt destillaat. De stokerij bevindt zich in een Oldambster boerderij, waar de producten ook worden verkocht en waar proeverijen plaatsvinden. Naast de stokerij zit op de boerderij een dagbestedingsbedrijf met onder andere een grote werkplaats voor houtbewerking, een moestuin en dieren.

De Stokerij wil de distilleerderij en de beleving professionaliseren en cultuurhistorisch inrichten. Voor deze 'belevingsgerichte omgeving' wordt op de deel van de boerderij een dorp gesitueerd, met in het midden een pleintje en daarom huisjes zoals een distilleerderij, kerk, kleine boerderij, kroeg, arbeiderswoning. Het plan is om op het dorpsplein, naast de proeverijen, ook kleinschalige toneelvoorstellingen op te voeren. Zowel de verhalen bij de proeverijen als het toneel gaan over de omgeving en over de tijd van de graanrepubliek. De stokerij wil de stookcapaciteit vergroten met een grotere ketel, een waterbron aanboren en met extra zonnepanelen in de eigen stroom voorzien.

ONTMOETINGSPLEK CAFÉ DE JACHT

THEMA'S:
Economie en Sociale cohesie

Het boerderijcafé is eind jaren '80 van de vorige eeuw afgebrand, herbouwd tot dorpscafé en sinds 2007 in gebruik als jeugdsoos van stichting Jeugd Team Oostwold JTO. Na een succesvolle periode nam de belangstelling af en werd het voor de vrijwilligers te zwaar. Het plan van de huidige eigenaren om er weer een dorpscafé van te maken werd dan ook enthousiast ontvangen. In het gebouw naast het café zit een cafetaria die al sinds 2007 door de dezelfde eigenaar wordt gerund. De cafetariaruimte wordt uitgebreid en gemoderniseerd en het contract met de uitbater verlengd. Het eindresultaat is een compleet gemoderniseerd pand waarin alle betrokkenen een fijne plek hebben. In de cafetaria kunnen de gasten ter plekke eten, het café wordt een ontmoetingsplek voor alle dorpsbewoners, de tweede zaal biedt

ruimte aan verenigingen en het Jeugd Team krijgt ondersteuning van het café en kan er hun activiteiten organiseren.

www.facebook.com/cafedejacht

Locatie: Oostwold

Totale kosten: € 65.853,19
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

SURVIVAL HINDERNISSEN EN ACTIVITEITEN IN NIEUWOLDA

THEMA:
Economie

Om meer mensen aan het sporten te krijgen, zowel jeugd als volwassenen, wil het bestuur van Move-On Outdoor de hindernissen groter en nog gevarieerder maken en voor met name de jeugd komt er een klimwand. Deze komt aan de zijkant van een aan te schaffen zeecontainer die tevens dienst kan doen als opslagplaats voor materialen. Stichting Move-On Outdoor wil de survivalrun sport in het Oldambt en omstreken promoten en met name jeugd, maar ook volwassenen stimuleren om te gaan sporten. Wekelijks zijn er vijf trainingsdagdelen, twee voor jeugd tot 15 jaar en drie voor volwassenen. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor sportdagen van scholen, schoolreisjes en kinderfeestjes. Naast survivalrun kunnen ze ook vlotbouwen en -varen, boogschieten, vuur maken en puzzeltochten doen. De huidige survivalrunbaan is gebouwd op een

deel van ongebruikte voetbalvelden (circa 28m x 45m) van de gemeente Oldambt, die de aanvragers pachten. Ook het beheer en onderhoud wordt door hen uitgevoerd.

www.moveonoutdoor.nl

Locatie: Nieuwolda

Totale kosten: € 24.383,00
LEADER gemeenten: € 4.876,50
LEADER provincie: € 4.876,50

Aan de J. Buiskoolweg nr. 20 is rond een voormalige boerderij een natuurcamping met recreatiewoning (voormalig voorhuis van de boerderij) gevestigd. Na de overname ervan in 2018 zagen de huidige eigenaren een stijging van het bezoekersaantal van 233 naar 1719 in 2021. Het project richt zich op de uitbreiding en modernisering van de sanitaire voorzieningen en het verduurzamen ervan door middel van een zonneboiler. Met de aanleg van een fruittuin, meer bloemenborders en betere aankleding van de vuurplaats willen de initiatiefnemers de beleving van het campingterrein vergroten. Ook nieuwe bebording op het terrein, nieuwe vormgeving en flyers en een verbeterde buitenruimte voor het gastenverblijf (voorhuis van de boerderij) zijn onderdeel van het plan. Daarnaast worden er diverse ecologische maatregelen op het gehele terrein uitgevoerd. Tot slot voorziet het plan in het betrekken van jongeren door zowel de natuurcamping als de te realiseren onderdelen van het project als leerwerkbedrijf in te zetten.

www.komnaarentourage.nl

Locatie: Rhederveld

Totaal kosten: € 57.660,00
LEADER gemeenten: € 11.532,00
LEADER provincie: € 11.532,00

THEMA:
Economie

Met het Kanukjespad, een leerpad in het bos vernoemd naar de kanunnik, ontdekken kinderen de kloostergeschiedenis en de flora en fauna uit de kloosterperiode 1465-1614. Voorzien van een kaproen (schouderkapje), een middeleeuws uitzierend schoudertasje met inhoud en een verhalen- & doeboekje kunnen ze het pad volgen. De route bevat een belevingsprogramma en ernaast wordt een akkerveld aangelegd. Bij docenten en (groot)ouders bleek behoefte aan een dergelijk programma voor de allerjongsten. Dit is een educatief programma voor kleuters, waarbij zowel van het middeleeuws klooster als ook van het kloosterbos gebruik gemaakt wordt. Het initiatief komt van de stichting herinrichting Kloosterenclave Ter Apel, bestaande uit bewoners van het gebied, het klooster en Staatsbosbeheer. Ze willen gezamenlijk het gebied rond het klooster en de gebruiksmogelijkheden vergroten. Het Kanukjespad is onderdeel van het daarvoor opgestelde masterplan.

www.kloosterterapel.nl

Locatie: Ter Apel

KANUKJESPAD BIJ KLOOSTER TER APEL

Totale kosten: € 57.250,00
LEADER gemeenten: € 11.450,00
LEADER provincie: € 11.450,00

THEMA:
Toerisme

WERKPLAATS VOOR CHAPERONDAKPANNEN

✳ INTERVIEW

Stadskanaal

MACHINAAL GEMAAKTE CHAPERONDAKPAN IS WINST VOOR DE BOUWSECTOR

INTERVIEW MET AART DE BOER

Eigenaar Dakpanvervang.nl

“ALS JE VEEL DAKEN RENOVEERT DAN KOM JE SITUATIES TEGEN WAAR JE EEN OPLOSSING VOOR MOET ZOEKEN. ZOALS BIJZONDERE DAKAANSLUITINGEN, WAAR EEN DOORSNEE DAKPAN NIET PAST. DAN MOET JE VOOR EEN PRECIJS PASSENDE WATERDICHTE AANSLUUITING EEN PAN ZAGEN, LIJMEN EN VOORZIEN VAN EEN BESCHERMENDE AFWERKING. DAT NOEMEN WE EEN CHAPERONPAN. HET IS EEN MOOIE EN KWALITATIEF GOEDE OPLOSSING, MAAR ZEER TIJDROVEND WANT HET GAAT PER PAN.”

Het bedrijf Dakpanvervang.nl van Aart de Boer is zeer ervaren in het renoveren van daken en in het handmatig maken van chaperonpannen. Een compliment van de leverancier over de kwaliteit ervan gaf het laatste zetje om te kiezen voor productie op grotere schaal. De Boer: “We gaan een werkplaats inrichten voor chaperonpannen met een zaagmachine met slibopvang en werktafels. De ruimte wordt ook opslagplaats voor diverse materialen zoals chaperonpannen, dakpannen en steigers. Hiermee zullen we kwaliteit verbeteren en levertijd winnen. Niet alleen voor onszelf maar ook voor andere bedrijven zal dit welkom zijn.”

Dakvervang.nl omschrijft het werk als ‘kort cyclisch’. “Meestal hebben onze klanten binnen een week een nieuw dak. Alleen moeten ze dan nog weken wachten op de ‘paspannen’. Daarom gaan we ze zelf produceren. Als we bij een dakrenovatie op de eerste dag weten welke chaperonpannen nodig zijn, dan kunnen we ze aan eind van die week al leveren. Die korte levertijden zijn hard nodig in de bouw. Door grotere series te maken wordt bovendien de prijs lager en zal het een nieuwe klantenkring opleveren. Er zijn inmiddels meerdere aannemers die interesse hebben getoond.”

Als de werkplaats medio 2023 klaar is gaat de machinale productie van start met naar verwachting drie fulltime medewerkers. “We kijken echt uit naar de vaste opstelling om te zagen. Er is grote behoefte aan deze oplossing en we

“DE LEADER-STEUN WAS ‘HET ZETJE IN DE RUG’ EN HEEFT ERAAN BIJGEDRAGEN DAT WE KONDEN DOORPAKKEN. PRECIJS WAARVOOR HET BEDOELD IS.”

Aart de Boer

gaan het zeker verkopen. Het is ook mooi dat een van onze oudere dakdekkers hiermee andere werkzaamheden krijgt. Zo kunnen onze mensen duurzaam inzetbaar zijn en houden we de kennis in huis.”

LEADER-steun was belangrijk bij het realiseren van deze productieruimte. “Het was ‘het zetje in de rug’. Want het is best een investering en LEADER heeft eraan bijgedragen dat het project doorgezet is en dat we konden doorpakken. Precies waarvoor het bedoeld is.”

Het nieuwe onderdeel in het bedrijf ziet De Boer als mooie basis voor verdere vernieuwing. “Onze orderportefeuille is zo’n tien maanden gevuld, dat geeft ruimte om vooruit te kijken. We zijn goed in specialisatie en we gaan zeker nog wel een aantal processen verbeteren.”

Een kortere levertijd, betere service, betere kwaliteit, lagere kosten en onafhankelijkheid: dat wordt de winst van het in eigen productie nemen van op maat gemaakte pannen. Het bedrijf Dakpanvervang.nl heeft een plan ontwikkeld voor een werkplaats van chaperonpannen (zaagmachine met slibopvang en werktafels) in combinatie met een opslagplaats voor diverse materialen zoals chaperonpannen, dakpannen en steigers.

Chaperonpannen zijn op maat gemaakte dakpannen als hulpstuk voor bijvoorbeeld de afwerking van lessenaardaken en aansluitingen op platte daken. In de praktijk blijken deze pannen slecht leverbaar, terwijl er veel vraag naar is. Bovendien is er op dit moment geen enkel bedrijf in Noord-Nederland dat chaperonpannen maakt.

Dakpanvervang.nl wil niet alleen chaperonpannen voor zichzelf produceren, maar ook voor andere bedrijven. Uit contacten met aannemers blijkt de behoefte eraan groot. Naar verwachting zal het bedrijf het eerste jaar al een productie draaien van 5000 op maat gemaakte dakpannen. Het bedrijf verwacht uit te breiden met 7 FTE.

www.dakpanvervang.nl

Locatie: Stadskanaal

Totale kosten: € 286.215,74
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

EEN PRODUCTIELIJN VAN OP MAAT GEMAAKTE PANNEN

B&B DE PLANTERFANT

Planterfant is een nieuwe plek aan de Parallelweg in Bellingwolde waar bezoekers van ver en dichtbij, jong en oud, samen kunnen komen om te ontspannen, zwemmen, leren over permacultuur, overnachten, wildplukken, recyclen, knuffelen met dieren en ontmoeten. Mensen kunnen er uitrusten, ont-moeten en zelfstandig activiteiten doen, maar ook lezingen, workshops en retraites bijwonen om meer te leren over een duurzaam, 'zenvol' leven. De eerste fase omvat het creëren van een B&B in een bestaand chalet op het terrein. Twee te plaatsen tuinkassen gaan dienen als workshopruimte (ook voor externe partijen) en voor het verbouwen van groenten. De aanwezige houten schuur wordt omgebouwd tot carport en parkeerplek. Een groot deel van het terrein aan de zuidoostzijde van de woning zal bestaan uit een voedselbos met moes- en theetuin. Bezoekers kunnen hier rondwandelen, leren van de natuur en eten plukken. Voor de bezoekers is er ook een natuurlijke zwemvijver, een te plaatsen

sauna (elektrisch gestookt door middel van zonnepanelen) en een houtgestookte hottub.

Totale kosten: € 57.250,00
LEADER gemeenten: € 11.450,00
LEADER provincie: € 11.450,00

Locatie: Bellingwolde

THEMA:
Toerisme

MODERNISERING PAND NEUTRALE UITVAARTVERENIGING STADSKANAAL

De Neutrale Uitvaartvereniging Stadskanaal (NUV) is in 1907 opgericht als natura-uitvaartvereniging: de uitvaart van de leden wordt in eigen beheer verzorgd en de kosten daarvan worden grotendeels door de vereniging gedragen. De vereniging telt circa 7300 leden en heeft naast 19 vaste medewerkers ook enkele vrijwilligers. De vraag naar kleinere en intiemere uitvaarten neemt toe, zeker na twee jaar COVID-19. Met het oog op nieuwbouw kocht de NUV begin 2018 het naastgelegen pand en omliggende grond van woningbouwcorporatie Lefier. Doel is er een nieuwe aula en twee extra 24-uurs opbaarkamers te realiseren. De ruimte van het in 2021 gesloopte kantoorpand van Lefier wordt benut voor een ruime parkeerplaats. Naast de nieuwbouw wil de NUV het bestaande gebouw verbouwen. Over die activiteiten gaat deze projectaanvraag.

Ze omvatten de verbouw van de huidige aula tot koffiekamer, verduurzaming door aanschaf van nieuwe technische installaties en een nieuwe keuken.

www.nuv-stadskanaal.nl

Locatie: Stadskanaal

Totale kosten: € 289.349,16
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

THEMA'S:
Economie en Sociale cohesie

Stichting Onstwedde Creatief (OCREA) behartigt de belangen van het dorp Onstwedde bij de lokale overheid en andere organisaties en neemt initiatieven om het dorp een aantrekkelijke woongemeenschap te laten zijn waar inwoners en toeristen 'hand in hand gaan'. In 1972 is een boerderij aan de Dorpstraat 93 gekocht en verbouwd tot een soos voor de jongeren uit Onstwedde en omstreken, 'Jeugdsoos de Boerderij' (JSDB) geheten. De jeugdsoos bestaat tot de dag van vandaag en wordt gerund door vrijwilligers. Dat geldt ook voor klein jaarlijks onderhoud. De JSDB wordt ook gebruikt door andere verenigingen uit het dorp en fungeert als belangrijk ontmoetingspunt voor Onstwedde.

OCREA wil zich sterk maken voor het behoud van de JSDB en de jongeren ook in de toekomst een plek bieden waar ze kunnen samenkomen. Daarvoor moet het pand duurzaam, veilig en goed onderhouden zijn. Door op het dak zonnepanelen te leggen kan JSDB een groot deel van het elektriciteitsgebruik zelf opwekken en dus de energiekosten behoorlijk terugbrengen. Zo blijven de operationele kosten beheersbaar.

www.facebook.com/jeugdsoos.deboerderij

VERDUURZAMING JEUGDSOOS DE BOORDERIJ

Locatie: Onstwedde

Totale kosten: € 29.342,14
LEADER gemeenten: € 5.868,43
LEADER provincie: € 5.868,43

THEMA:
Leefbaarheid

'Een plek waar scholieren op excursie kunnen komen, waar oud-werknemers van Philips kunnen samen komen en waar toeristen en geïnteresseerden uit de regio kennismaken met de geschiedenis van Philips, het maken van Philipsproducten en de werking ervan'. Dit heeft de Stichting Museum Philips Stadskanaal voor ogen met een nieuwe ruimte in een van de gebouwen van Make Port Mercurius. Het gebouw is in de basis goed maar er moet nog heel wat verbouwd worden voordat het als museumruimte geschikt is. Het komt dan ook erg goed uit dat in het naastgelegen gebouw de GAP-academie gevestigd is waar de leerlingen in de praktijk leren over techniek. Samen met de vrijwilligers van het museum gaan de leerlingen aan de slag om de ruimte klaar te maken voor gebruik als museum. Een unieke samenwerking die voor beide partijen goed uitpakt.

De stichting is in 2007 opgericht na beëindiging van de productie van Philips Stadskanaal. De stichting wil de herinnering aan de vestiging van Philips in Stadskanaal levendig houden en nu ook de jeugd enthousiast maken voor techniek.

www.museumphilipsstadskanaal.nl

REALISATIE MUSEUM PHILIPS STADSKANAAL

Locatie: Stadskanaal

Totale kosten: € 28.190,00
LEADER gemeenten: € 5.638,00
LEADER provincie: € 5.638,00

THEMA'S:
Sociale cohesie en Toerisme

WESSINGBOERBOS IN WESSINGHUIZEN

✂ INTERVIEW

Wessinghuizen

INTERVIEW MET MARIJKE EN RIANNE LURING

Initiatiefnemers Wessingboerbos

MARIJKE EN RIANNE LURING: NAAST BOEREN-DOCHTERS EN ZUSSEN ZIJN ZE NU IN FEITE OOK COLLEGA'S. MET DE START VAN HET PROJECT 'WESSINGBOERBOS' WORDT HUN DROOM VAN EEN AGRARISCH VOEDSELBOS REALITEIT. ZE ZIJN ERVAN OVERTUIGD: "HET IS ECHT VAN GROOT BELANG OM ZOVEEL MOGELIJK LOKAAL TE PRODUCEREN EN MENSEN TE LATEN INZIEN DAT WAT JE KOOPT INVLOED HEEFT OP DE WERELD WAARIN JE LEEFT. ALS JE LANDBOUW PUUR MET EEN ECONOMISCHE BRIL BEKIJKT EN VERGEET HOE DE BODEM FUNCTIONEERT, DAN HEB JE OP EEN GEGEVEN MOMENT EEN DODE BODEM EN HOUDT HET OP."

Rianne is landschapsontwerper en werkt bij Landschapsbeheer Groningen, Marijke is voedingstechnoloog en runt een kaasmakerij met winkel op de boerderij van hun ouders in Onstwedde. De Westerwolds Goud Erfwinkel heeft een grote kring van vaste klanten. Belangrijk doel van het project is het vergroten van de lokale biodiversiteit. Door aanplant van een grote variatie aan bomen, struiken en planten, en door de bodem daarna niet meer te bewerken, is het Wessingboerbos straks een veelzijdig, divers systeem dat steeds rijker wordt. Bovendien legt een groeiend voedselbos per hectare jaarlijks dertien ton CO2 vast in hout, bladeren, vruchten en uiteindelijk in de bodem in de vorm van organische stof. "Zo hopen we het landschap en de bodem te herstellen en de biodiversiteit weer terug te krijgen. Dat is heel hard nodig, landbouwgrond moet een goed bodemleven hebben. Agro-ecologie is een systeem dat landbouw en natuur combineert. Door meer bomen en struiken aan te planten en te werken met kruiden zorg je dat de bodem levend blijft en ons weer kan voeden."

In december 2022 begonnen de zussen met het planten van windsingels, daarbij geholpen door een groot aantal burens, vrienden en collega's. "Het zijn singels zoals die er honderd jaar geleden ook stonden, ze vormen een belangrijke basis voor de rest van het plan. Want volgend

COMBINATIE LANDBOUW EN NATUUR BIEDT KANSEN VOOR DE TOEKOMST

"HET IS FIJN DAT LEADER EEN DEEL VAN HET MATERIAAL FINANCIERT. HET PLANTMATERIAAL EN ALLE BENODIGDHEDEN ZIJN BEST KOSTBAAR EN WE STEKEN ER ZELF VEEL TIJD." *Marijke en Rianne Luring*

jaar planten we veel notenbomen en die houden niet van volle wind. Daarom zijn we hiermee begonnen." Niet alleen het plan, ook de opbrengst vraagt tijd. "Klein fruit levert al snel iets op, maar op noten hoeven we de eerste jaren niet te rekenen. We hebben berekend dat we de komende tien jaar de opbrengst hier in de winkel kunnen verkopen, daarna zijn andere afzetkanalen nodig." Graag gaan ze dan samenwerken met de horeca in het gebied en leerlingen van de lokale basisscholen in het bos lesgeven over voeding, biologie, gezondheid en dergelijke. Mooie bijkomstigheid voor de plannen is dat hun ouders grond beschikbaar hebben. Ook de LEADER-steun betekent veel voor hen. "Het plantmateriaal en alle benodigdheden zijn best kostbaar. We steken er zelf veel tijd in en het is fijn dat Leader een deel van het materiaal financiert."

Agro-ecologie, kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw... de termen komen op hetzelfde neer. "Het betekent dat we natuur en landbouw moeten combineren. Gelukkig zijn er veel initiatieven waarbij burgers beseffen dat we goed voor het land moeten zorgen om het ook in de toekomst waardevol te laten zijn."

LANDSCHAPSVERSTERKING EN AANLEG VOEDSELBOS

Totale kosten: € 61.693,55
LEADER gemeenten: € 12.387,27
LEADER provincie: € 12.387,27

www.westerwoldsgoud.nl

Locatie: Wessinghuizen

Foto: André Eijkenaars

THEMA:
Economie

INNOVATIEVE MACHINE BESCHERMT DIJKEN TEGEN BEVERS

THEMA:
Economie

Het bedrijf Dike Protection Systems (DPS) is korte tijd geleden gestart in een nichemarkt voor de bescherming van dijklichamen. DPS is in staat om antigraafgaas aan te brengen om zo te verhinderen dat (met name) bevers de kwaliteit en stabiliteit van dijken in gevaar brengen. Het antigraafgaas verhindert dat bevers op een ongewenste plek kunnen graven. Bevers zijn beschermd in Nederland en hun habitat wordt op veel plaatsen verbeterd, waardoor de soort steeds vaker voorkomt. Het gaas is een gepatenteerde uitvinding waarvan DPS voor lange tijd (in elk geval t/m 2042) de rechten voor Nederland heeft.

Voor het aanbrengen van antigraafgaas moet materiaal ingehuurd worden, waardoor er geen sleuven gegraven hoeven te worden. Met de aanschaf van een eigen kantelafel, die achter een

trekker kan worden gehangen is het bedrijf niet langer afhankelijk van andere partijen. Ook betekent het flexibeler inzet en het aannemen van meer opdrachten. Dit draagt bij aan de werkgelegenheid in Oost-Groningen.

www.dpsys.nl

Locatie: Bellingwolde

Totale kosten: € 54.745,32
LEADER gemeenten: € 10.949,06
LEADER provincie: € 10.949,07

EEN BEWEEGPARK VOOR JONG EN OUD

THEMA:
Sociale cohesie

Er ontbreekt volgens Stichting Dorpsbelang Tange-Alteveer, bewoners, omwonenden en lokale stakeholders een schakel om de leefbaarheid, sociale cohesie en vitaliteit te stimuleren en te bevorderen. Dat is namelijk een openbare beweegvriendelijke ontmoetingsplek in de vorm van duurzame en multifunctionele beweegtoestellen. Dit beweegpark is bestemd voor bewoners, omwonenden en lokale stakeholders met extra aandacht voor kwetsbare groepen als eenzame ouderen en bewoners die kampen met gezondheidsklachten. Het bijbehorend lokaal activerings- en begeleidingsprogramma bestaat uit fysieke wekelijkse begeleiding, informatiebijeenkomsten en de mogelijkheid tot scholing. Stichting Dorpsbelang Tange-Alteveer heeft als doel om de belangen van het gebied Tange-Alteveer te behartigen en wil middels diverse

initiatieven de leefbaarheid onder de lokale gemeenschap in stand houden. Het realiseren van 'Het Alteveerster Beweegpark' is een grote wens vanuit de gemeenschap. Het krijgt een plaats naast multifunctioneel centrum de Drijscheer.

www.dorpsbelangalteveer.nl

Locatie: Alteveer

Totale kosten: € 63.405,00
LEADER gemeenten: € 11.210,50
LEADER provincie: € 11.210,50

Voor een volledig weekprogramma en om andere doelgroepen als schoolklassen en toeristen te trekken, moet een behoorlijke professionalisering plaatsvinden van de bestaande kleine survivalbaan. Deze baan in Borgerswold is onderdeel van de survivalrunclub uit Veendam en wordt door een breed publiek gebruikt. Een kleine, zeer betrokken kerngroep houdt zich bezig met het onderhoud en de toekomst van de baan. Om de baan langdurig interessant te houden moet met genoemde professionaliseringsslag een grotere, robuuste survivalrunbaan gerealiseerd worden. De leveren van de materialen en het leggen van de fundering doet bedrijf gespecialiseerd in het leveren en bouwen van hindernisbanen. De bouw van de toestellen wordt gedaan door een groep vrijwilligers in samenwerking met de eigenaren van Survivalrunbaan Move-On Outdoor die op deze manier hun kennis delen. De initiatiefnemer is tevens de nieuwe eigenaar van het evenementenbureau Borgerswold Experience. De survivalbaan wordt daarmee een toevoeging van het evenementenaanbod van Borgerswold Experience.

www.borgerswold-experience.nl

SURVIVALRUNBAAN IN BORGERSWOLD

Locatie: Borgerswold

Totale kosten: € 43.395,00
LEADER provincie: € 8.679,00
LEADER gemeenten: € 8.679,00

THEMA:
Toerisme

Begin dit jaar is het zwembad de Horsten in Musselkanaal geprivatiseerd en is het eigendom overgedragen van de gemeente naar een stichting. Om de exploitatie op lange termijn te waarborgen, is een stevige investering nodig om de energielasten naar beneden te brengen. De stichting heeft dit in meerdere fases opgeknapt. In de tweede fase, waar nu subsidie voor wordt aangevraagd, wordt verwarming van het zwembadwater volledig gedaan vanuit eigen zonne-energie.

www.zwembaddehorsten.nl

Locatie: Musselkanaal

Totale kosten: € 69.570,00
Leader provincie: € 7.500,00
Leader gemeenten: € 7.500,00

THEMA:
Sociale cohesie

INTERVIEW MET MAARTEN VAN DER MEIJDEN

Eigenaar Dollard Keeze

AL EEN AANTAL JAREN MAAKT MELKVEEHOUDE
MAARTEN VAN DER MEIJDEN BOERENKAAS ONDER
DE NAAM 'DOLLARD KEEZE'. ELKE DAG WORDT DE
MELK VAN ZIJN KOEIEN VERWERKT TOT KAAS. HIJ
DOET HET MET PLEZIER EN IS ER TROTS OP. "MAAR
HET DUURT LANG VOORDAT ER EEN EINDPRODUCT
IS EN JE HET KUNT VERKOPEN. DAAROM IS HET
PRACHTIG DAT ER NU DE PRODUCTIE VAN ARABISCHE
KAAS BIJKOMT, DIE IS NAMELIJK IN ÉÉN DAG KLAAR."

Een Syrische jongen in het dorp bracht Van der Meijden op het idee om Arabische kazen te maken. Hij zocht informatie en al snel bleek dat de processen ambachtelijk en kort zijn. De keuze valt op vier soorten kaas, die in een aparte productieruimte worden gemaakt. Ze komen op de markt onder de naam 'Al Aseel' kaas. Een kijkje achter de schermen leert het volgende: Baladi wordt gepasteuriseerd, gestremd, geperst, gesneden en gepekeld. Na 1 dag wordt de kaas gevacumeerd en in de koelcel opgeslagen.

Msanara is Baladi die nadat het uit de pekel komt 30 minuten verhit wordt in kokend water, waarna het af kan koelen, gevacumeerd wordt en in de koelcel opgeslagen wordt.

Mashallala wordt na één dag verzuren verhit tot 82 graden, waarna er een soort Mozzarella van wordt gemaakt in sliertjes.

Labney is een soort hangop/yoghurt die in de pasteur wordt verhit tot 94 graden en daarna wordt terug gekoeld tot 40 graden. Vervolgens worden er yoghurtculturen toegevoegd en na vijf uren wordt het geperst. Vervolgens gaat het in emmers of worden er balletjes van gemaakt.

Om de productie te verbeteren moet Van der Meijden fors investeren in onder andere de aanschaf van een pasteur, tobbe, heaters, tanks, pers, ontromer en een Mashalla machine. Daarmee wordt het werk minder zwaar en ontstaat een hogere productie.

EEN VERNIEUWENDE TOEPASSING VAN LANDBOUWPRODUCTEN

'DE LEADER-SUBSIDIE WAS
BELANGRIJK VOOR HET WEL OF
NIET DOOR LATEN GAAN VAN DE
PLANNEN, WANT HIERMEE KAN
IK HET GEBOUW INRICHTEN.'

Maarten van der Meijden

De LEADER-subsidie was belangrijk voor het wel of niet door laten gaan, hiermee kan hij het gebouw inrichten. De machines zijn geleased.

De klandizie voor deze kazen vindt Van der Meijden in Arabische winkels, in Groningen zijn er al vier of vijf. Vol vertrouwen kijkt hij naar de toekomst. "Ik heb een cursus Arabisch gedaan en je komt in een andere wereld, dat is heel leuk." Met het melkveebedrijf gaat hij gewoon door, net als met de productie van Dollard Keeze. Hij verkoopt jaarlijks zo'n duizend grote kazen van 10 tot 12 kg, onder andere op braderieën, rechtstreeks aan de consument.

Van der Meijden hoopt in de toekomst zes extra arbeidsplaatsen te creëren. Ook is het project een mooie kans om de Arabische cultuur te integreren in de Groningse cultuur én Oost-Groningen bij een internationale doelgroep op de kaart te zetten.

"Ik ben er trots op dat ik deze kans heb gepakt. Het is leuk en prima werken met de Syrische jongen. Hij heeft het karakter om er iets van te maken en veel energie om processen te verbeteren. Ik heb er alle vertrouwen in."

EEN NIEUWE PRODUCTIELOCATIE VOOR ARABISCHE KAAS

De kaasproductie onder de naam 'Dollard Keeze' (destijds mede gesubsidieerd door LEADER) is dusdanig succesvol, dat de familie van der Meijden uit Nieuwolda met hun melkveebedrijf ook start met het produceren van Arabische Kaas. Met deze kaas staat men op diverse markten en de kaas wordt ook verkocht via andere streekproducenten zoals de Zuivelmand in Blijham. De kaasproductie loopt zo goed, dat er sinds november 2021 ook op nieuw product gefocust wordt, namelijk het maken van Arabische kazen onder de naam 'Al Aseel' kaas. Deze kazen zijn erg in trek bij mensen uit onder andere Syrië en Irak. De opzet is dat de productie van beide kaassoorten volledig gescheiden is. Voor de Arabische kazen worden daarom vier productielijnen opgezet in een nabijgelegen locatie, waar voorheen fruit geteeld werd. Hier worden vier soorten kaas geproduceerd: de Baladi, de Msanara, de Mashallala en de Labney.

Totale kosten: € 465.500,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

www.dollardkeeze.nl

Locatie: Nieuwolda

VISSTEIGERS LANGS HET B.L. TIJDENSKANAAL

Door het plaatsen van goed toegankelijke steigers en een mindervaliden steiger kunnen omliggende hengelsportverenigingen weer dicht bij huis clubactiviteiten organiseren. Zowel de verenigingen als de individuele vissers kunnen hier gebruik van maken. Bijkomend voordeel is dat de natuurlijke begroeiing van de oevers niet wordt beschadigd. Het duurde een aantal jaren voor het zover was. In 2019 is als onderdeel van een provinciaal Interregionaal project Duitsland/Nederland ‘Grensoverschrijdende ecologische verbinding’ een natuurvriendelijke oever aan de oostelijke zijde van het Boelo Tijdenskanaal tussen de Lethebrug en de Wymeesterbrug aangelegd. Gevolg was echter dat voor een groot aantal hengelsportverenigingen in dit deel van het kanaal geen clubactiviteiten meer mogelijk waren. Het zelf financieren van de aanleg van steigers was niet haalbaar. Wel was er steun toen er gelden beschikbaar waren voor een mindervaliden steiger in het Boelo Tijdenskanaal en om dan tevens meerdere kleine steigers te plaatsen: alle ongeveer 12 actieve verenigingen in ‘district De Grensstreek’, ruwweg het gebied tussen Ter Apel, Midwolda, Winschoten steunen het plan.

THEMA:
Sociale cohesie

Locatie: Bellingwolde

Totale kosten: € 58.490,00
LEADER gemeenten: € 4.250,00
LEADER provincie: € 4.250,00

VAN KOEKJESFABRIEK TOT GEZONDHEIDSCENTRUM

In januari 2020 heeft huisarts mevrouw Wissekerke de praktijk van apotheekhoudende huisarts de heer Berg in Wedde overgenomen. Het aantal patiënten van de praktijk ligt al jaren tussen de 2200-2300. Sinds een aantal jaren moet huisartsenzorg aan steeds meer eisen voldoen en is het takenpakket uitgebreid, onder andere door substitutie van tweede naar eerste lijn, vergrijzing en het overheidsbeleid dat ouderen langer thuis moeten blijven wonen. Het vraagt om voldoende medewerkers en middelen om kwalitatief hoogstaande zorg te kunnen blijven leveren. De huidige locatie van de praktijk voldoet niet meer aan de (toekomstige) eisen, reden voor huisarts Wissekerke om te zoeken naar een nieuwe locatie. De keus is gevallen op een deel van het karakteristieke pand ‘de Koekjesfabriek’, centraal gelegen aan een doorlopende weg en met voldoende ruimte om op de begane grond alle disciplines te huisvesten. Naast de huisartsenpraktijk zijn dit de apotheek, de fysiotherapie en een kantoorruimte voor de thuiszorg. Deze aanvraag betreft alleen de realisatie van dit gezondheidscentrum.

THEMA'S:
Economie en Leefbaarheid

www.huisartsenpraktijkwedde.nl

Locatie: Wedde

Totale kosten: € 763.157,00
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

Maatschap Deiman Ottens is een gemengd agrarisch bedrijf buiten Stadskanaal. Het heeft zowel een akkerbouw tak als een (rund)melkveehouderij. Deze laatste is aan ontwikkeling onderhevig. Zo is er in 2020 een nieuwe veestal gebouwd. Een deel van de melk wordt op de boerderij zelf verwerkt tot producten zoals (chocolade)vla, boerenyoghurt, kefir en kaas. Om dit beter te kunnen faciliteren wordt een oude veestal omgebouwd tot productielocatie. Ook komt hier een ontvangstruimte, waar onder meer (school)kinderen kunnen worden ontvangen. De boerderij wordt namelijk regelmatig door schoolklassen bezocht. Om dit verder te ontwikkelen en echt boerderijeducatie te kunnen aanbieden, wordt deze ruimte ingericht. Ook komt er een onbemande winkelfunctie.

www.facebook.com/ZuivelboerderijBijdeBoerin

Locatie: Stadskanaal

ZUIVELBOERDERIJ BIJ DE BOERIN

Totale kosten: € 107.150,00
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

THEMA:
Economie

EEN GRUNNEGER TOALROUTE

Kennismaken met de Groninger taal en cultuur én met de karakteristieke Groninger elementen zoals ruimte, fraaie wolkenluchten, de oneindige horizon en de vriendelijke dorpjes: dat is vooral bijzonder aan de ‘Grunneger Toalroutes’. Een ‘Grunneger Toalroute’ is een wandel- (of fiets)route door het fraaie Groninger Landschap. De provincie Groningen heeft er al twee: het ommetje Baflo/Rasquert en het ommetje Middelstum/Toornwerd. Nu komt er een derde route die verteld over Jan. J. Boer, dichter en schrijver in de Groningse taal die zijn werk vooral wijdde aan het gebied de Veenkoloniën. Om zijn geschiedenis en werk levend te houden wil zijn familie een ‘Toalroute’ aanleggen. De informatieve route loopt aan de hand van infopanelen met QR-codes en bewegwijzering langs de Wildervanksterdallen, waar Boer opgroeide. Hier ligt al een wandelroute, het Zevenbruggetjespad. Op een tiental plekken aan dit pad worden de Toalroute tekstborden uitgezet.

Locatie: Wildervanksterdallen

Totale kosten: € 13.000,00
LEADER gemeenten: € 2.600,00
LEADER provincie: € 2.600,00

THEMA:
Toerisme

INTERVIEW MET ROWIN EN JOLANDA PENNING

Initiatiefnemers NNTTM

BIJ HET ZIEN VAN HET VERVALLEN EN VERPAUPERDE STATION VAN ZUIDBROEK KRIJGEN ROWIN EN JOLANDA DE KRIEBELS. HET IS EIND 2000 EN HET STATION ZAL AFGEBROKEN WORDEN. HET JONGE STEL BESLUIT EEN STICHTING OP TE RICHTEN OM HET GEBOUW TE BEHOUDEN EN ER EEN SPOORWEGMUSEUM VAN TE MAKEN. MET SUCCES. HET MUSEUM DRAAIT INMIDDELS BIJNA TIEN JAAR, IS GELIEFD EN FUNCTIONEERT VOLLEDIG MET VRIJWILLIGERS. NU ECHTER DE ENERGIEPRIJZEN ZO ENORM STIJGEN, MOET ER IETS GEBEUREN OM HET VOL TE KUNNEN HOUDEN. BESLOTEN IS OM TE VERDUURZAMEN, WAARBIJ DE STEUN VAN LEADER ZEER WELKOM IS.

Het duurt tot 2014 voordat het historische gebouw in oude staat is teruggebracht en staatssecretaris Wilma Mansholt het opent als museum. Sindsdien is het museum elk weekend geopend voor publiek; afgelopen jaar is daar de vrijdagmiddag bij gekomen. "Het loopt goed, jaarlijks krijgen we ruim 3000 bezoekers", vertelt Rowin.

De vrijwilligersorganisatie kent een 'gewone bedrijfsvoering', het enige verschil is dat het onbetaald werk is. "We zijn georganiseerd als een bedrijf. We hebben meerdere werkgroepen, zoals eentje voor de receptie, eentje voor de exposities en een groep die functioneert als technische dienst die het onderhoud verzorgt."

Het museum heeft een vaste expositie met van alles over treinen en stations. Zelf vindt Rowin de pettencollectie bijzonder. "In een vitrine ligt een deel van de 400 petten die we hebben verzameld. Je kunt in die petten de geschiedenis zien. Die oude petten met ouderwetse logo's stralen uit dat je als conducteur iets te vertellen hebt. De nieuwe petten zijn een soort basebalcaps, die hebben dat niet." Daarnaast is er regelmatig een wisselexpositie, die sinds september 2022 gaat over 'de trein van Lego®'. "Deze expositie trekt veel kinderen met ouders en opa's en oma's, het zou zomaar het beste jaar ooit kunnen worden."

DE PETTEN VAN TOEN STRALEN UIT DAT JE ALS CONDUCTEUR IETS TE VERTELLEN HEBT

“MET LEADER-STEUN GAAN WE VERDUURZAMEN DOOR MIDDEL VAN DAKISOLATIE, ZONNE-PANELEN, WARMTEPOMPEN EN LEDVERLICHTING.”

Rowin en Jolanda Penning

Nog maar net bijgekomen van de corona-dip, staat het NNTTM voor een nieuwe uitdaging, namelijk de energieprijzen. Lag in januari 2022 het maandbedrag nog rond de 600 euro, inmiddels is het 1.800 euro. "Het wordt lastig om dat met de bezoekersinkomsten op te brengen. Dus we gaan verduurzamen met dakisolatie, zonnepanelen, warmtepompen en ledverlichting. Het wordt in het eerste halfjaar 2023 gerealiseerd."

De vrijwillige bestuurs- en directieleden blijven plannen bedenken. "We hopen ook een beleefswereld te realiseren, waarbij mensen eerst van alles over de spoorwegen horen en zien. Zo komen de bezoekers binnen in de wereld van 1865, de aanleg van het spoor en krijgen ze mee wat het is om er te werken of boven het station te wonen."

De stichting is altijd op zoek naar nieuwe enthousiaste vrijwilligers, dus ga vooral eens kijken als de interesse gewekt is.

DOORONTWIKKELEN EN VERDUURZAMEN VAN HET MONUMENTALE STATIONSGEBOUW

In 2014 werd het Noord-Nederlands Trein & Tram Museum (NNTTM) in Zuidbroek geopend voor het publiek. In de zes jaar daaraan voorafgaand is het karakteristieke gebouw volledig gerestaureerd en in oude staat teruggebracht.

Het museum is ooit als burgerinitiatief gestart en wordt thans volledig door 55 vrijwilligers in stand gehouden. De naamsbekendheid en de bezoekersaantallen nemen nog steeds toe. Het NNTTM is meer dan een museum, want buiten de reguliere openingstijden vinden in het Museumcafé manifestaties plaats, zoals dia-avonden, lezingen, presentaties en vergaderingen van verenigingen en organisaties uit het dorp.

De exploitatie van het museum is gezond. Wat knelt zijn de energielasten, zij vormden in 2022 25% van de begroting. Het is daarom voor de lange-termijn-exploitatie van het museum van groot belang om te verduurzamen door isolatie van de daken, plaatsing van zonnepanelen, gedeeltelijke vervanging van gas door warmtepompen en vervanging van 'dure' verlichting. Op die manier kan een karakteristiek gebouw met historische waarde én een ontmoetingsplek voor het dorp behouden blijven.

Totale kosten: € 46.050,00
LEADER gemeenten: € 7.500,00
LEADER provincie: € 7.500,00

www.nnttm.nl

Locatie:
Zuidbroek

GROTE UITBREIDING TURKS SPECIALITEITENRESTAURANT

De familie Cevdet heeft een restaurant in Oude Pekela en een Turkse supermarkt in Veendam. Het restaurant aan de Raadhuisstraat in Oude Pekela is vooral gericht op afhaal en bezorging van Turkse specialiteiten en pizza's. De familie wil het restaurant verder doorontwikkelen, mede gezien het feit dat in dit smalle pand maar vijf tafels passen. Daarom hebben ze nog twee panden in dezelfde plint aan de Raadhuisstraat gekocht, op de hoek. Deze twee panden worden tot één pand verbouwd, waarin een nieuw restaurant met veel meer mogelijkheden wordt gevestigd. Zo wordt de keuken vergroot en wordt de inrichting dusdanig dat het veel meer een restaurant is dan een afhaallocatie. Afhalen blijft wel mogelijk, maar dan via een apart loket aan de zijkant van het pand. Uniek voor Noord-Nederland is de mogelijkheid om binnen te grillen op houtskool. Aan de voorzijde wordt een terras aangelegd.

Locatie:
Oude Pekela

www.cevdet-pekela.nl

Totale kosten: € 60.000,00
LEADER gemeenten: € 12.000,00
LEADER provincie: € 12.000,00

THEMA:
Economie

EEN NIEUWE BEDRIJFSHAL VOOR PLASTICFLESSEN.NL

Plasticflessen.nl ontwikkelt, verkoopt en levert een ruim assortiment aan HDPE flessen, PET flessen en diverse soorten sluitingen te gebruiken voor het afvullen van levensmiddelen, dranken, cosmetica, schoonmaakmiddelen, farmaceutische en chemische producten. Sinds 2012 levert Plasticflessen.nl de orders vanuit een magazijn in Zuidbroek met 11 medewerkers, waaronder 2 met een arbeidsbeperking. Om de huidige eigen bedrijfsactiviteiten uit te breiden, meer ruimte te hebben voor fulfilment ten behoeve van externe bedrijven én het aanbod uit te breiden met producten van glas, wil het bedrijf naast het huidige pand een bedrijfshal in gebruik nemen. Deze ruimte wordt toegespitst op medewerkers met een beperking. Naast omzetgroei streeft het bedrijf naar werkgelegenheid voor 30 werknemers waarvan 25 met een arbeidsbeperking.

Plasticflessen.nl ondersteunt deze mensen onder andere met eigen ontwikkelde software, jobcoaches, praktijkonderwijs en stageplekken.

www.plasticflessen.nl

Locatie: Zuidbroek

Totale kosten: € 2.697.641,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

THEMA:
Economie

In 2007 is de familie Heeres in Rhederveld volledig overgegaan van een akkerbouwbedrijf naar een metaalconstructie- en mechanisatiebedrijf onder de naam LOCOME. Men kan er inmiddels terecht voor alle werkzaamheden met betrekking tot metaal, van de aankoop van metaal in allerlei diktes en vormen in elke gewenste lengte tot de ontwikkeling van machines. Het bedrijf heeft zich verder gespecialiseerd om oplossingen te bieden voor uiteenlopende mechanisatievraagstukken voor zowel de transport-, industrie- en landbouwsector. Het bedrijf wil nu opnieuw een professionaliserings-slag maken door de aanschaf van een speciale knipschaar, het verbeteren en vergroten van de staalbevoorrading door nieuwe en efficiëntere ijzer- en plaatstellingen, de aanschaf van een loopkraan boven de zaagmachine en de online verkoop vergroten door middel van een webshop. Voor dit laatste doel wordt ook een marketingplan opgesteld. Met deze professionalisering ziet LOCOME nieuwe kansen voor de toekomst, zoals het bereiken van een groter publiek en meer regionale bekendheid, een grotere capaciteit en mogelijkheden om de staalbewerkingen uit te voeren.

www.locome.nl

PROFESSIONALISEREN METAALCONSTRUCTIE-BEDRIJF

Locatie:
Rhederveld

Totale kosten: € 88.310,57
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

THEMA:
Economie

Aan de westzijde van Veendam bevindt zich het zeer veelzijdige en met 450 hectare aan oppervlakte zeer uitgestrekte recreatiepark Borgerswold. Naast de bestaande activiteiten wil de gemeente Veendam het sportieve en recreatieve aanbod uitbreiden met een beleefroute onder de naam 'Het Veenjagerspad'. Het pad van 2,5 kilometer herinnert aan het Veenkoloniale verleden van Veendam. In de tijd van de turfvaart trokken stoere mannen en vrouwen met trekpaarden of op eigen kracht de schepen met turf door de kanalen. De route nodigt uit tot ontdekking en avontuur en is voorzien van allerlei speeltoestellen. Om de route 'levend' te maken en te houden wordt digitale content ontwikkeld die aan de hand van QR-codes op de route te benaderen is. Te denken valt aan speurroutes, schatkaarten, quizen etc. Met de aanleg van het Veenjagerspad wordt een extra impuls gegeven aan de recreatieve aantrekkelijkheid van Borgerswold.

www.veenjagerspad.nl

Locatie: Borgerswold

Totale kosten: € 132.600,00
LEADER provincie: € 12.500,00
LEADER gemeenten: € 12.500,00

THEMA:
Toerisme

KINDERDAGVERBLIJF KIDEO WINSCHOTEN

✂ INTERVIEW

Winschoten

INTERVIEW MET JANET MENSINGA EN MIKE POR

Eigenaar kinderdagverblijf Kideo

JANET MENSINGA VORMT SAMEN MET HAAR ZOON MIKE POR DE DIRECTIE VAN KIDEO KINDEROPVANG BV. EEN VOORMALIGE SCHOOL IN WINSCHOTEN WORDT DE VIERDE VESTIGING VAN DEZE 'GROENE OPVANGORGANISATIE'. DIT GROEN BLIJKT ONDER ANDERE UIT DE INRICHTING VAN BUITENRUIMTES EN DE BIOLOGISCHE VOEDING DIE DE KINDEREN KRIJGEN. "HET IN ERE HERSTELLEN VAN DIT (BIJNA EEN EEUW OUDE) SCHOOLGEBOUW IN COMBINATIE MET ONZE OPVANG IS EEN MOOIE AANWINST VOOR WINSCHOTEN."

Het gebouw is zeer geschikt voor kinderopvang. De vier lokalen bevinden zich op de begane grond en de kinderen hebben direct toegang tot de buitenruimtes. "We hechten aan buitenruimte, want het past bij onze visie dat opvang zo groen mogelijk moet zijn en dat kinderen de kans moeten krijgen om van alles te ontdekken. In de 'ontdekkingstuin' vinden ze plantjes, beestjes, schaduwplekken, verstopplekjes en van alles om te klimmen en de motoriek te stimuleren." Ook de voorkant van het gebouw heeft groene ruimte en daar komt de moestuin waar kinderen veel kunnen ontdekken.

Het voormalige schoolgebouw is in 1930 gebouwd in een verstrakte, lokale variant van de Amsterdamse Schoolstijl. Het pand wordt verbouwd en zal aan alle eisen van deze tijd voldoen, met behoud van het karakter. De plannen liggen klaar, de architect heeft een fraai ontwerp gemaakt en de vergunning bij de gemeente is aangevraagd. De vroegere indeling van de school past bij de Kideo werkwijze om groepen horizontaal, ofwel per leeftijdsgroep in te delen en leeftijdsgericht te werken. Het groene karakter van de opvang blijkt onder andere ook uit gezond leven en gezonde voeding. "We bieden al jaren biologische voeding, ook nu de boodschappen een stuk duurder zijn, zonder de opvang in prijs te verhogen. De peuters krijgen groente bij de thee in plaats van een koekje."

GROENE KINDER- OPVANG IN EEN HISTORISCHE PAND

'DE LEADER-STEUN IS BELANGRIJK, VOORAL VOOR BEPAALDE DINGEN DIE ANDERS IN DE KNEL ZOUDEN KOMEN. NIET ALLEEN VERBOUWEN, OOK EEN GROENE OMGEVING EN EEN MOESTUIN KOSTEN GELD.'

Janet Mensinga

Met deze kinderopvang in dit schoolgebouw verwacht Kideo extra aantrekkingskracht te hebben. "Aan de ene kant vanwege de historie: (groot)ouders hebben zelf op de school gezeten en vinden dat erg leuk. Ook horen we dat ouders in bijvoorbeeld Blauwestad, gezien onze kwaliteit, de moeite willen nemen om ernaar toe te gaan."

De LEADER-steun vindt Mensinga belangrijk. "Vooral voor bepaalde dingen die anders in de knel zouden komen. Niet alleen verbouwen, ook een groene omgeving en een moestuin kosten geld." De opening is naar verwachting eind 2024. "Nu eerst de verbouwing, die tot mijn grote vreugde helemaal kan plaatsvinden 'zoals we het de afgelopen twintig jaar hebben geleerd'. Zo laten we bijvoorbeeld de speel- en slaapruidtes aan elkaar grenzen, waardoor de medewerkers optimaal toezicht kunnen houden en zich voor de kinderen kunnen inzetten."

KARAKTERISTIEK SCHOOLPAND WORDT KINDERDAGVERBLIJF

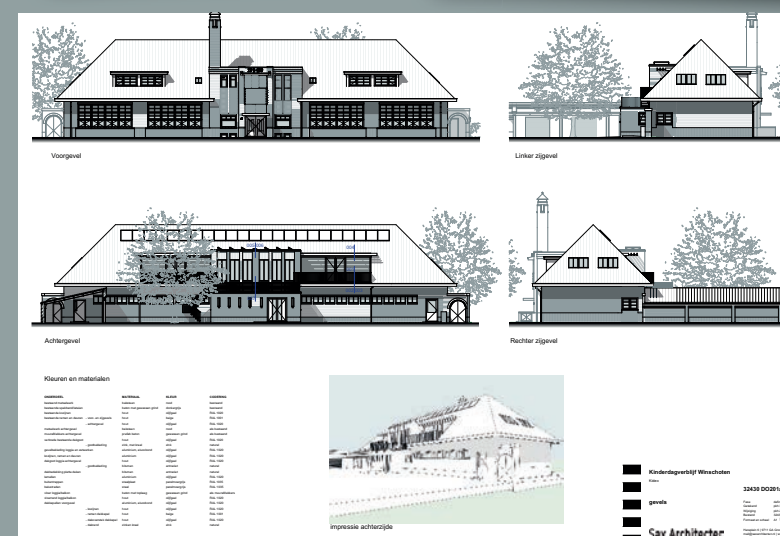
Totale kosten: € 1.499.300,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

www.kideo.nl

Locatie: Winschoten

Aan de Oudewerfslaan 36 in Winschoten staat een voormalige lagere school, gebouwd in 1930 in een variant van de Amsterdamse Schoolstijl. Na een tijdje te zijn gebruikt als galerie en woonhuis, staat het nu al lange tijd leeg. Kideo Kinderopvang BV heeft het gebouw gekocht om, naast vestigingen in Groningen, Assen en Drachten, ook in Winschoten een vestiging te realiseren.

Het beeldbepalende pand aan de Bovenburen leent zich als voormalige school buitengewoon goed voor herbestemming tot kinderdagverblijf. De ruimtes worden met behoud van authentieke details en elementen ingericht en afgestemd op kinderen van 0 tot 4 jaar. De buitenruimte wordt optimaal betrokken, want buitenspelen en natuur zijn belangrijke elementen in de visie van Kideo. Onderdeel zijn ook activiteiten als samen eten, dansen en creatieve vorming.

THEMA'S:
Economie en Sociale cohesie

VERDUURZAMING CAMPING EN LUNCHCAFÉ NOORDERLOO

THEMA'S:
Economie en Toerisme

Camping & Lunchcafé Noorderloo is een moderne camping met faciliteiten die passen bij de doelgroep. De eigenaren maakten, mede dankzij LEADER-subsidie, in 2018 een vliegende start en behaalden in december 2021 de 'ANWB 5 sterren-erkenning'. Nu zijn ze toe aan de volgende fase, namelijk de huidige stabiele bezetting in het laagseizoen verhogen en doorgroeien tot het 'winterkamperen'. Door het sanitairgebouw te verduurzamen kunnen de campingeigenaren inspelen op de toenemende vraag naar kamperen buiten het hoogseizoen. Dit geldt ook voor het vergroten en verduurzamen van de wasruimte met onder andere (slecht weer) kookvoorzieningen. Met de aanschaf van een plankenzaag willen ze van het hout uit het bos moderne 'eco' trekkershutten realiseren. Dit alles, samen met uitbreiding van het aantal campingplekken, zal extra toeristen aantrekken.

www.noorderloo.nl

Locatie: Vriescheloo

Totale kosten: € 72.200,00
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

HERBESTEMMING VOOR MOLENAARSPAND UIT 1774

THEMA'S:
Sociale cohesie en Toerisme

Met de aankoop van het monumentale molenaarspand uit 1774 naast Molen Edens in Winschoten, komt voor de aanvragers de wens uit om een Bed&Breakfast te exploiteren. Ze willen als 'echte Oost-Groningers' een steentje bijdragen aan het toerisme in het mooie Oldambt en kwamen na onderzoek tot de conclusie dat er in Winschoten geen en in de regio/provincie slechts een beperkt aantal B&B's zijn. Terwijl door vergrijzing en de coronapandemie het aantal mensen dat gebruikt maakt van de Nederlandse B&B's toeneemt. De aanvragers zelf betrekken de benedenverdieping. Op de bovenverdieping komen twee B&B-kamers met privé sanitair. Hierdoor is er ruimte voor vier gasten per keer, die er voor één of meerdere nachten een zelfstandig verblijf hebben. Ze hebben de beschikking over een gemeenschappelijke keuken op de benedenverdieping. De locatie betreft een gemakkelijk te bereiken en centrale plek, met het centrum van Winschoten binnen handbereik en diverse bezienswaardigheden in de regio dichtbij. Het authentieke, sfeervolle karakter van het prachtige pand blijft behouden.

Locatie: Winschoten

Totaal kosten: € 89.257,70
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

Het familiebedrijf Muntinga is een veebedrijf met twee locaties, een aan de Ulsderweg en een aan de Nieuweweg in Beerta. Het bedrijf houdt Belgische Witblauw koeien voor de productie van vlees. Het familiebedrijf is een jaar geleden gestart met de verkoop van ingevroren rundvlees van deze koeien. De verkoop gebeurt vanuit de garage bij de boerderij en neemt sinds de start wekelijks toe. Daarom wil de maatschap een professionaliseringsslag maken en een deel van de landbouwschuur verbouwen tot boerderijwinkel. Daar willen ze meer rundvlees en een breder assortiment aan lokale producten verkopen zoals zuivel, aardappelen en dergelijke. De investeringen richten zich hoofdzakelijk op het aanpassen van de gevel en het realiseren van de boerderijwinkel. Daarnaast is investering nodig in onder andere een vriezer, kassa, weegschaal en koelkasten. Om meer bekendheid te geven aan de winkel bevat het projectplan ook een post voor communicatie en marketing.

www.facebook.com/boerderijmuntinga

Locatie: Beerta

VERKOOP EIGEN RUND- VLEES BIJ DE BOERDERIJ

Totale kosten: € 56.175,00
LEADER gemeente: € 11.235,00
LEADER provincie: € 11.235,00

THEMA:
Economie

Op het in 1894 te Stadskanaal gebouwde museumschip woonden ooit een vader en moeder met acht kinderen op een oppervlakte van niet meer dan drie bij drie meter! De familietrouw is het oudste nog varende turfschip van de provincie Groningen en is destijds gebouwd bij scheepswerf Ten Horn in Veendam. Het schip wordt onderhouden door vrijwilligers en in de zomermaanden bezoekt het schip diverse maritieme evenementen. Aan boord van de Familietrouw vertellen zij het verhaal van de oude turf- en binnenvaart. Om de beleving en het verhaal compleet te maken wil men het schip zoveel mogelijk weer in oude staat terugbrengen, waaronder de verdwenen 'kooien' in het vooronder, het in originele staat brengen van het roer, de naamplanken, de lieren en de luikenkap. De restauratie wordt door vrijwilligers uitgevoerd in samenwerking met museumwerf Wolhuis in Sappemeer. Na de realisatie van het project is het historisch verhaal van het schip nog beter te vertellen aan toeristen en geïnteresseerden. Voor schoolgroepen is een bezoek aan dit schip een belevenis.

PRAAM 'FAMILIETROUW' TERUGBRENGEN IN ORIGINELE STAAT

Totale kosten: € 11.290,00
LEADER gemeenten: € 2.258,00
LEADER provincie: € 2.258,00

www.veenkoloniaalmuseum.nl

Locatie: Stadskanaal

THEMA'S:
Sociale cohesie en Toerisme

BIOSCHUUR IN MEEDEN

✂ INTERVIEW

Meeden

INTERVIEW MET FAMILIE PRINS

Eigenaren Bioschuur en akkerbouwbedrijf

DE FAMILIE PRINS HEEFT SINDS 2003 EEN AKKERBOUWBEDRIJF. IN DE LOOP VAN DE TIJD GROEIT DE TWIJFEL OVER DE GANGBARE MANIER VAN AKKERBOUW, ZOALS GEWASBESCHERMERS EN KUNSTMEST. ZE VINDEN HET NIET VERSTANDIG OM DAARMEE DOOR TE GAAN EN OVERWEGEN DE OVERSTAP NAAR BIOLOGISCHE AKKERBOUW. “DE BIOLOGISCHE MANIER SPRAK VEEL MEER AAN. ALLEEN DUURDE HET EVEN VOORDAT ER GOEDE TECHNISCHE MOGELIJKHEDEN WAREN OM ONKRUID TE VERWIJDEREN. WANT ‘MET DE HAND SCHOFFELN’ IS NIET TE DOEN EN ERG DUUR. NU KUN JE MET EEN SCHOFFEL ACHTER DE TRACTOR HET ONKRUID WEG KRIJGEN.”

Gevolg is dat de familie in 2016 de overstap maakt naar biologische akkerbouw. “Het is een heel goede keuze geweest en heeft geleid tot veel meer dynamiek in ons akkerbouwbedrijf. Ondanks dat het meer werk en bureauwerk is, zijn we er heel blij mee. We zijn veel meer verantwoordelijk voor ons eigen product, werken met meer collega's in het bedrijf, hebben veel nieuwe gewassen en meer afnemers. Het is een leuke uitdaging, er rolt wat meer geld doorheen en er blijft wat meer over.”

Nu de biologische akkerbouw meer producten oplevert, wil de dochter van Prins daarmee graag een winkeltje runnen. Ze begint met een stelling in de boerenschuur met de verkoop van uien, pompoenen, knolselderij, aardappels, wortels etc. Alles van eigen land. Intussen behoren ook prei en eieren van eigen kippen tot het assortiment. De kaas komt van een collega melkveehouderij en het rundvlees van een vleesveehouder in de buurt.

Al na anderhalf jaar is ‘het winkeltje’ in de boerenschuur te klein en wordt het tijd voor professionalisering. Ook wil Prins het bedrijf uitbreiden met een nieuwe stal voor schapen om schapenmelk te produceren. “Dat is een mooie

BIOLOGISCHE AKKERBOUW GEEFT MEER DYNAMIEK ÉN MEER PRODUCTEN

“ZONDER DE LEADER-SUBSIDIE IS EEN WINKELTJE BEGINNEN EIGENLIJK NIET TE DOEN, DAAR HAAL JE NIET ZOMAAR EEN BOTERHAM UIT.”

Familie Prins

gelegenheid om er ook een nieuwe winkel in te vestigen, want de verkoop groeit. We zijn begonnen met twee of drie klanten per dag, en nu hebben we een omzet van drie tot drieënhalve duizend euro in de maand. En die groei zal doorzetten.”

Voor de familie Prins is de LEADER subsidie van groot belang. “Zonder die subsidie is een winkeltje beginnen eigenlijk niet te doen. De schuur van 45 meter en de winkel van zo'n 6 meter kosten bijna evenveel. Je moet voldoen aan hygiënemaatregelen, koelen, vriezen en je hebt een winkelinventaris nodig. Je hebt veel meer kosten, daar haal je niet zomaar een boterham uit. Maar we doen het ook een beetje uit idealisme, en voor het contact met de buurt en met de consument.”

“Over een jaar of vijf? Dan verwacht ik dat de winkel vijf tot zes dagen per week open is. Dat we een goedlopende winkel hebben waar ik mensen tegen een goed boerentarief kan helpen aan verse biologische groenten, schapenkaas en meer van dat soort dingen.”

www.bioschuur.nl

Locatie: Meeden

Totale kosten: € 659.060,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

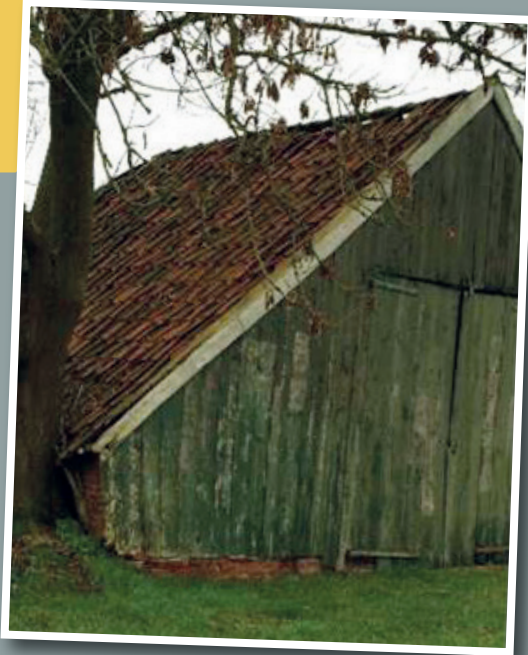
BIOLOGISCHE WINKEL, EDUCATIERUIMTE EN MELKVERWERKINGS-RUIMTE

Het biologisch akkerbouwbedrijf van de familie Prins in Meeden richt zich met name op de verbouw van vollegroondsgroenten. Deze groenten zijn tot op heden bij wijze van proef onder andere verkocht in een provisorische boerderijwinkel. De proef is geslaagd en dat motiveert de akkerbouwers om het bedrijf verder te professionaliseren met een eigen (kleinschalige) boerderijwinkel. In deze winkel worden ook biologische producten van andere agrarische bedrijven in de regio verkocht, zoals kaas van Westerwolds Goud. Nieuw is ook het initiatief om schapenkaas te gaan maken, waarvoor een melkverwerkingsruimte wordt ingericht. Een educatieruimte dient voor studiegroepen en informatiebijeenkomsten op het gebied van biologische landbouw. Dit alles komt in een deel van een nieuw te bouwen schuur. Het andere deel van de schuur wordt gebruikt voor de schapenhouderij, welke uit deze subsidieaanvraag is gehouden. Het bedrijf wordt gerund door de ouders, twee dochters en een schoonzoon en zet zich in voor het motto ‘Gezond eten is de toekomst’.

SCHUUR KRIJGT DUBBELFUNCTIE ALS B&B EN ZORGWONING

THEMA'S:
Sociale cohesie en Toerisme

De initiatiefnemers willen een vervallen oude schuur naast hun boerderij aan de Laudermarkenweg 1 te Sellingen herbestemmen als zorg- en recreatiewoning. De historische gebinten vormen de basis van het nieuw te ontwikkelen pand, dat als vakantiewoning maar ook als zorgwoning benut kan worden. Beide eigenaren hebben een achtergrond in de zorg en willen naast de toeristische functie ook zorg bieden aan mensen die na bijvoorbeeld een heup- of knieoperatie tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen. Daarnaast wordt de plek ingericht als pleisterplaats met picknickbanken en een watertappunt voor ATB'ers en wandelaars (het ligt tussen het Westerwoldepad en het Noaberpad). Voor de ATB-route wordt een ATB servicestation gemaakt. Voor deze doelgroep kan de woning dan gebruikt worden als vakantiewoning of B&B. De schuur wordt omgebouwd tot verblijfplaats en zal aan de buitenkant nagenoeg dezelfde uitstraling houden.

Locatie: Laude

Totaal kosten: € 150.000,00
LEADER gemeenten: € 12.500,00
LEADER provincie: € 12.500,00

DE PEKELDER CAMPERTUIN VOOR GROTERE GEZINNEN

THEMA'S:
Economie en Toerisme

Woltjer industriële dienstverlening is gevestigd aan het Pekelderhoofddeep in Nieuwe Pekela in een karakteristieke veenkoloniale boerderij. Het bedrijf richt zich op het oplossen van complexe technische vraagstukken bij andere bedrijven, waaronder machineverhuizingen en in- en uitbouw van zware componenten. Om de bedrijfsvoering te verbeteren, is er behoefte aan een nieuwe schuur voor opslag en als kantoor.

Op het weiland achter de boerderij, met zicht op het open veld, wil men een campertuin inrichten. Een camperplaats met veel groen met een lintopstelling rond een aan te leggen vijver, die tevens dient als hemelwaterbuffer. Boven in de nieuwe schuur wordt een B&B ingericht voor grotere gezinnen of kleine groepen (max. 6 personen) met eigen douche en keuken. Dankzij de investering in zonnepanelen en een accusysteem wordt het gehele bedrijf energieneutraal.

Locatie: Nieuwe Pekela

Totale kosten € 253.720,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00

NIEUWE HORECA-VOORZIENING VOOR CAMPING WEDDERBERGEN

www.wedderbergen.nl
Locatie: Wedde

Camping Wedderbergen behoort tot een van de grootste en modernste ANWB-vijfsterrencampings in Nederland. De familie Fluttert exploiteert al ruim twintig jaar de camping met succes en heeft in die tijd onder andere alle voorzieningen gemoderniseerd en een overdekt zwembad en een waterspeeltuin geplaatst. Alleen de verpachte horeca op het terrein bleef in kwaliteit achter bij het geheel, ook tot ongenoegen van de bezoekers. Daarom besloten de eigenaren de horeca in eigen beheer te exploiteren en om te zetten naar een zogeheten quickservice. Het gehele gebouw wordt gemoderniseerd en het buitenterras verandert in een overdekt terras met schuifwanden, en is dus ook te gebruiken als slechtweervoorziening. Naar verwachting stijgt het aantal medewerkers met 4 fte. Gedurende het gehele seizoen is de horecavoorziening zeven dagen in de week geopend voor zowel de bezoekers van het park als voor mensen uit de omgeving en dagtoeristen.

Totale kosten: € 495.000,00
LEADER EU: € 50.000,00
LEADER gemeenten: € 25.000,00
LEADER provincie: € 25.000,00

THEMA'S:
Economie en Toerisme

Colofon

Uitgave	LEADER Oost-Groningen
Tekst en redactie	Liesbeth van Dalen, Koopmans & Van Dalen Communicatie Sellingen
Vormgeving en opmaak	JantyDesign - www.jantydesign.nl
Foto's bij interviews	Huisman Media
Druk	Provincie Groningen

De foto's in dit jaaroverzicht komen van René Perton, Jarne Heuff, Suzanne Lammersen, projectaanvragers en uit projectaanvragen en bijbehorende websites.

LEADER OOST-GRONINGEN

POSTADRES

Postbus 610

9700 AP Groningen

WWW.LEADEROOSTGRONINGEN.NL

Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling:
Europe investeert in zijn platteland

LEADER
OOST-GRONINGEN